Rahwa Sõna

Ilmub 6 korda nädalas.

Üksiknumbri hind 5 senti

Toimetus ja talitus: [illegible]

Tellimise hind postiga: [illegible]

Nr. 18 (572) | Tallinnas, kesknädalal, 23. jaanuaril 1929. a. | Tänast lehte 8 lhk. | III aastakäik.

Tunnel Inglise kaanali alt.

Inglise parlamendile tehti sellekohane ettepanek.

Tunneli ehitus wähendab tööpuudust.

London, 21. jaanuaril. Mitmed alamkoja liikmed kõigist erakondadest tegid parlamendile ettepaneku, mis nõnab, et Inglise kaanali alt tunneli läbikaewamise küsimus uuesti kaalumisele wõetaks. Ettepanekutegijad toonitawad niisugune tunneli suurt tähtsust niihästi Suur-Britanniale kui ka kogu Euroopale. Peale selle annaks tunneli ehitamine tööd Inglise töötatöölistele. Tunneliehituse parlamendikomisjoni esimees sir William Bull pöördus kõigi kaubandusekodade poole palwega, et nemad tunneli ehitamise asjus seisukohta wõtaks, selgesti teatades, kas nemad on tunneli ehitamise poolt wõi wastu. Teises kirjas palub komisjoni esimees kõigilt töönõukogudelt ja teistelt tööliseorganisatsioonidelt seisukohawõtmist samas asjas. Sir William Bull toonitab oma kirjas, et tunneli ehitamine annaks Briti töölistele hulga tööd. Palk, mis tööline tunneli ehitamisel saaks, oleks wiis naelsterlingit nädalas.

100-margalised pangatähed kõrwaldatakse liikwelt.

Neid wahetatakse ümber kuni 1940 aastani.

Maksu abinõuks jääwad nad käesolewa aasta lõpuni.

Eesti panga nõukogu otsuse põhjal 18. jaanuarilt panga põhikirja § 63 alusel teatab panga juhatus, et 1. jaanuaril 1930. a. kaotawad seadusliku maksuabinõuna makswuse ja kõrwaldatakse liikwelt:

100-margalised pangatähed, seeria A., B., D. ja E., pruunikas wärw, aasta number 1922, allkirjad: E. Aule, J. Sihwer, Leo Sepp. Kuni 1. jaanuarini 1940. a. wahetatakse tähendatud pangatähed uute pangatähtede wastu Eesti pangas ja kõigis tema osakondades.

Peale selle tähtaja kaotawad liikwelt kõrwaldatud ülemalnimetatud pangatähed täielikult makswuse ja kustub nende omanikkude nõudeõigus Eesti panga wastu.

Kõik teised praegu liikwel olewad marga-nimelised rahamärgid jääwad seadusliku maksuabinõuna maksma ja nende liikwelt kõrwaldamise ja ümberwahetamise tähtajad antakse teada, sedamööda, kuidas uute krooni-nimeliste pangatähtede walmistamisega edasi jõutakse.

—□—

Läti seimi istungjärk alganud.

Sotsiaaldemokraadid esinewad arupärimisega politsei tegewuse kohta pühapäewasel meeleawaldusel.

Riia, 22. jaanuaril. Täna algab Läti seimi teine istung. Juba tänasel koosolekul esinewad sotsiaaldemokraadid arupärimisega möödunud pühapäewa meeleawalduse asjus. Päritakse nimelt aru sotsiaaldemokraatide kahe üleskutse konfiskeerimise pärast meeleawalduse eelpäewal. Siis nõutakse weel seletust, miks ei lastud rahwast Rahwamaja õue, mis oli määratud meeleawaldajate kokkutuleku kohaks.

Ka kommunistid (n. n. tööliste ja talupoegade rühm) kawatsewad arupärimisega esineda. Kuid et seda teha, wajawad nad sotsiaaldemokraatide toetust, sest neil endil ei ole tarwilikku arwu hääli. Nimelt on arupärimise esitamiseks tarwis kümme allkirja. Arupärimistele wastab arwatawasti siseminister.

Ameeriklased bandiitide tule all.

London, 21. jaanuaril. Basrast (Iraks) teatatakse: Auto kolme ameeriklasega, kes Basrast Koweiti olid sõitmas, sattus poolel teel wahabiitide tule alla. Wahabiidid awasid tule reduft. Üks ameeriklane, misjonär Bilkert, sai surma. Teistel läks korda terwelt pääseda. Kallaletung oli Iraki territooriumil. Kallaletungijaid oli umbes 100 meest.

Riias läbiotsimised ja aretеerimised.

Hulk inimesi langewad karistuse alla.

Riia, 22. jaanuaril. Eile peeti kogu päew kommunistide juures läbiotsimisi. Wangistati üldse kaheksateist isikut, nende hulgas ka mõned kihutajad, kes pühapäewal kokkupõrkeid politseiga prowotseerisid. Arwatawasti antakse umbes 45 isikut rahukohtuniku kätte. Osa karistatakse prefekti poolt administratiiwsel teel. Umbes 15 isikut antakse wist riigiwastase kihutustöö pärast kohtu kätte.

Gripp lewib Leedus.

Kaunas, 21. jaanuaril. Lehtede teatel omandab gripp Leedus epideemilise iseloomu. Taud olewat kiiresti lewimas. Terwishoiu wõimud tahawad erakordseid abinõusid tarwitusele wõtta, et taudile piiri panna.

Mont Blanc'ist lennukil üle.

Berliin, 21. jaanuaril. Pariisi teate järele läks Prantsuse lenduril Thoret'l korda 11 reisijaga Mont Blanc'ist üle lennata.

Kino ENDLA. Näitusplatsil. Kõnetr. 26-51.

Esietendus! Esietendus!
Kõikide lemmikud weetlew OLIWE BORDEN ja ANTONIO MORENO filmis:
„AINULT ÜKS ÖÖ..."
Kaasakiskuw draama seltskonna elust 8 suures jaos. Peaosades: OLIWE BORDEN, ANTONIO MORENO, Ben Bard, D. Lloyd j. t.
...ainus mõtlemata samm ja oled end kompromiteerinud seltskonna silmis, kelle lemmik sa warem olid; kõik pöörawad sulle selja, ka see, kes oli sulle kõik...
II. „Kolm häbel ees" (Surma lõbustik). Seiklusfilm 8 jaos. Peaosas trikkidekuningas TOM MIX.
Algus äripäewadel kell 5. Pühapäew kell 2 päewal.

Esietendus-kinoteater BI-BA-BO. Wiru tän. 9. Kassa awatud kella ½5—10 õht.

Täna suur löökfilm. Täna suur löökfilm.
Kriminaaldraama 12 suures jaos.
„KARNEWALI KUNINGAS"
„Mäng õnnetustest ja ilusatest naistest".
Peaosades: [illegible]
Film, mis waatajat kisub kaasa. Film mis tunnustatud parimaks löökfilmiks. Film, mis wäljamaal suurima edu osaliseks saanud. Kõik, kes soowiwad näha parimat mängu, pänewamat sisu, uhkeimat lawastust, ilusaid tegelasi, uhkeid tualette, ruttawad waatama seda „Euroope" filmi suurteost.
Rutake esimesele seansile kl. 5 p. l.
2) FOX-SHURNAAL. Waadake reklaami kinowaatekastes!
Noorsoole keelatud. Noorsoole keelatud.

Kinoteater Diana. Kopli tän. 2.

20. jaanuarist alates suur kahekordne eeskawa!
I) „Ookeani wallutajad" Kaasakiskuw armastuse draama 9 suures j. Suurep. lawastuse ja näitlejate haruld. mänguga. Peaos.: Publikumi lemmikud ELINOR FAIR, WILLIAM BOYD ja JULIA FAYE (tunt. pild. „Volga laewnik". See sensatsioonil. draama kujutab Ameerika ja Inglismaa wahel wõitlust wõimu pärast merede ja asumaade üle.
II) „Ainult naistele" Lõbus farss 7 j. Peaos.: Viktor Varconi ja Maria Prevost.

Kinoteater KUNGLA. W. Pärnu m. 31.

Maailma filmitööstuse monumentaalseim teos. Miljonite poolt jumaldatud Dolores del Rio ja kangelane filmidest „Seltsmendas taewas" ja „Tänawa ingel" Charles Farrell omas „Moskwa punane tantsijanna" Dr. ermesmeistert. Armastusest suurwürsti ja lihtsa neiu wahel maailma rewolutsiooni ajaloo leegitsewal, kõuelisel tagaseinal.
2) „Riff ja Raff—lendurid"
Haruldane löökpilt! Katkestamata naer pisarateni! Wõrratu lõbus nali 8 s. j. Peaosades Ameerika Pat ja Patashon Wallace Beery ja Raymond Hatton. Algus kell 5.

Kinoteater „Amor"

19. jaanuarist alates. Sügaw hingeline armastusedraama 12 osas.
Wladimir Gaidarow'i Grigori Chmara ja teiste kaast.
„Würstinna Worontsowa"
Sügaw hingeline armastus tärkab noorte inimeste wahel, mis neid saadab wastu õnnele ja hiilgusele. Suured rahwa liikumised ajaloo wäljal häwitawad armastuse ja liiwwad õnnes olewad armsamad ülesteisest, nagu seda suure Wenem. hiilguse ja languse ajajärgul näeme, et kõik hiilgus on kaduw.
Lõbus nali 2 osas. Kassa awatud kell 4, pühap. kell 1.

Kinoteater „SKALA" Wabriku tän. 8

Harry Liedtke filmis „Robert ja Bertram"
10 waatust haruldast kõige lõbusamat filmi. Peaosades Harry Liedtke, Hermann Picha, Fritz Kampers ja Dolly Gray.
II. „Möödud warandus". III. Ameerika nali.
Algus kell 5.

RAHWAMAJA „GRAND-MARINA"

Ainult täisealistele. 22-sel ja edasi.
I. Suurepärane löökpilt suurepärase lawastusega, 100.000 osawõtjat, massilisi stseene, 1000 laewa! First Nationali esietendus-löökpilt. Peaosades publikumi lemm. RICARDO CORTEZ ja MARIA CORDA.
„ILUSA HELENA ARMUÖID"
Kirgede-romaan 14 jaos, 2 seeriat korraga. Langenud, kergemeelse ilusa Helena liiderlikke armuintriige ja elu Spartas ja Trojas. Sõda, millest wõtawad osa 1000 laewa, Troja langemine ja hukkumine üldeegloolise naistüübi pärast: alates ilmaloomisest. Ewast, ilusast Helenast wanas Greekas, Kleopatrast, Messalinast, Rooma riigis, Anna Boleynist, Du Barry'st, Marie Antoinette'ist keskajal kunni meieajani — „naise" tüüp jääb endiseks ainult mitmesugustel ajajärkudel ja mitmesugustes riietustes, kusjuures meelitus ja paljastumine etendawad pääosa esiemast Ewast nüüdisajani. Film haruldasest hiilgusest suurep. lawastusega ja terawa satüüriga. Seda filmi pildistati terwe aasta. Osa wõtawad 100.000 statisti, 2500 hobuse ja 1000 autobussi abil. Sparta ja Troja linnu ehitati 6 kuud. Lawast. maksis 200.000.000 E. senti.
II. Ameerika naljapilt 3 waat. III. Nädalaringwaade.

Ainult täisealistele.
Näitelawal: uus diwertisment.
1) Tunt. kupletisti-imitaatori MIZZI MÖLLERI wõõrusetendusi. Iseloodud kujutus tantsus.
2) Harry Foster Instrumentalist-ekstsentrik.
3) Päewakohas. kupleid, eesti, wene ja saksak.
4) Mustlase tants ja 5) Tiiger ja jahimees
A. Steinberg'i, O. Lundmann'i osawõtul.
Algus kell 5. Kassa awatud kella 10-ni.
Ork. S. Wassiljew'i juh.
22-sel ja 23-mal aukaardid makswusetud.

KINO FORUM. Narwa mnt. nr. 13.

19. jaanuarist haruldane kahekordne eeskawa.
„Ookeani taha" (Armastuse hommik ja elu widewik)
Kütkestaw eludraama Ludwig Fulda tuntud näidendi järele. Tuntud Saksa lawastaja Joe May lawastus. Peaosades: VIVIAN GIBSON, KÄTHE NAGY, HANS BRAUSEWETTER.
„Sõdur Schweijk seelikus" Lõbus pikantne farss. Peaos. Laura la Plante.
Algus ärip. kell 5, pühap. kl. 2.

KINO MODERN. S. Tartu mnt.

19. jaanuarist. „Kui süda ihkab armastust" (Surmasõlm). Kütkestaw draama tsirkusenäitlejate elust 12 jaos. Peaosades tuntud näitlejad weetlew JENNY JUGO, WERNER KRAUS ja WARWICK WARD.
Sensatsioon! „GRAF ZEPPELIN". Grandioosne üle Atlandi lend Euroopast Ameerikasse ja tagasi. Ainukesed täielised üleswõtted lennu ajal 3 jaos. Algus ärip. kl. 4.30, püh. kl. 1.30.

Mida sisaldab tööaja seaduse eelnõu?

Kaheksatunniline tööpäew kõigis tööstusettewõtetes kõigile töölistele. — Ületunnitöid wõib teha erilistel juhustel 50-protsendilise lisatasu eest.

Seadusest üleastujaid karistatakse.

Seadus tööaja kohta tööstusettewõtetes, mille eelnõu töö-hoolekandeministeerium neil päewil esitas wabariigi walitsusele, tahab tegelikult makswma panna Eestis

8-tunnilise tööpäewa

ja on mõeldud eelkäijaks Washingtoni 8-tunnilise tööpäewa kohta käiwa konwentsiooni kinnitamisele.

Selle seaduseelnõu järgi loetakse tööstustеks, mis peawad käima seaduse alla

igasugused tööstusettewõtted,

kus maapõue warasid maapinnale wälja tuuakse, näiteks kaewandused, kiwimurrud, turbatööstus jne., samuti ka igasugused ettewõtted, kus saadusi walmistatakse, ümber töötatakse, parandatakse, ettewõtted igasuguste ehituste teostamiseks, weoks linna tänawail jne. jne.

Seadus oleks makswa

kõigi tööliste kohta,

kes neis ettewõtetes töötawad, wälja arwatud tööandja ja tema perekonna liikmed, tööjuhatajad, direktorid ja ärijuhid, need, kes töötawad omas kodus wõi töödel, milliseid ei saa paigutada teatawa tööaja raamidesse, samuti ka wahid ja sarnased ülesehoidjad, kes ei pea kõik aeg töötama.

Tööajaks loetakse aega, mil tööline tööandja wõi tema poolt määratud tööjuhataja käsutada on ettewõttes wõi wäljaspool ettewõtet ja mitte oma äranägemise järele seda aega kasutada ei saa.

Normaalne tööaeg ei tohi pikem olla, kui 8 tundi ööpäewa jooksul wõi 48 tundi nädalas. Kui ühel päewal nädala jooksul töötatakse rohkem ja teisel wähem, siis ei tohi kunagi tööpäewa pikkus ulatada üle 9 tunni, kusjuures tööpäewa täpne pikkus peab ette nähtama sisekorra määrustes, kus need kindlustatud, iga päewa kohta eraldi.

Töö-hoolekandeministril on õigus tööstusettewõtetes wõi ettewõtte osades, kus töö eriliselt kahjulik tööliste terwisele, määrata normaaltööpäewa kestuse ülemmääraks lühemat aega.

Mitte hiljem, kui 5 tundi peale töö alguse peab olema waheaeg, mille kestus ei tohi olla alla ½ ja üle 2 tunni. Kui tööpäewa pikkus on alla 8 tunni, wõib tööliste nõusolekul waheaeg ära jääda, kuid töölistel peab wõimalus jääma töö kestel toitu wõtta.

Tööinspektori loal wõib waheaeg ära jääda ettewõtetes, kus töötatakse waheaegadeta kolme wahetusega. Ka neil juhtumistel peab töölistele wõimalus jäetama tööajal toitu wõtta.

Ületunnitöödeks loetakse töö, mis tööline teeb öö-päewa jooksul peale normaalse tööpäewa ulatuse. Kui sisekorra määrustes on ette nähtud ülemmäärast lühem normaal-tööpäew, siis loetakse ületundideks töö, mis tehakse wäljaspool määrustes ettenähtud aega.

Ületunnitöid on lubatud teha ilma lubakusimata järgmistel juhtumistel: kui tööde katkestamise tagajärjeks oleks ainete rikkiminek: parandamise ja korrasseadmise töödel masinate juures, mille tegemata jätmise puhul terwe ettewõte wõi selle osa wõiks seisma jääda; tööde juures, mis sihitud õnnetuste ärahoidmiseks: laewade ja wagunite laadimise juures; laewade ja wagunite laadimise juures, kui ületunnitöö on liikumise korraldamise ärahoidmiseks: masinistidel, kütjatel, masinate korrasseadjatel, wee- ja walgustusmuretsejatel ja ruumide koristajatel niisugustes ettewõtetes, kus ettewõtte töö oleneb käesolewas punktis nimetatud tööliste tööst; wahetuselise töö juures töölistel, kelle wahetaja tööline ei ilmu, kuni asemiku leidmiseni; maal asuwates wäiketööstuse ettewõtetes tööde puhul, mis pooleli normaaltööpäewa lõppemise ajal, kui tööde tooiad nende walmissaamist ettewõttes ootawad.

Hooaja tööstuses (telliskiwitehased, turbatööstus, hooaja saewesid, ehitustööd jne.) wõib wanem tööinspektor lubada ületunnitööd teha kuni 150 tundi aastas. Nende ületunnitööde kohta peab olema tööandjal töölistega omawaheline igakordne kokkulepe.

Töö-hoolekandeminister wõib tööpuuduse wastu wõitlemise otstarbel keelata ületunnitöö tegemist teatud hooajal wõi lähema aja jooksul üldse wõi teatud tööstusharudes.

Muil juhustel ei ole ületunnitööd üldise määrusena lubatud. Ainult erakorralistel juhtumistel, kui tööstuse huwid seda tõsiselt nõuawad, wõib töö-hoolekandeminister lubada teha aastas kuni 150 ületundi.

Lubapalweid wõib arwesse wõtta ainult siis, kui nendele juurde on lisatud tööliste wanemate wõi tööliste allkirjad ületundide tarwilikkuse kui ka selle kohta, et töölised wabatahtlikult nõus on neid tegema.

Ületundide eest tuleb wähemalt 50% rohkem maksta, kui harilikkude tööde eest, olgu see aja- wõi tükitöö. Kuutöölistele arwatakse normaalseks tunnitasuks kuupalk jagatult kahesajaga, aastatöölistele aastapalk jagatult kaheksakümne neljakümne töötunnile. Tükitöölistele arwatakse normaalseks tunnitasuks palgamaksu ajajärgu jooksul teenitud summa jagatud tehtud tundidele.

Käesolewa seaduse ja selle põhjal antawate määruste täitmise järelwalwe ja protokollide kokkuseadmine nende rikkumiste puhul kuulub tööinspektoritele ja politseile. Politsei saadab seaduste ja määruste rikkumise kohta tehtud protokollid wastawa jaoskonna tööinspektoritele. Tööinspektori kohuseks on süüdlaste wastutusele wõtmine ja süüdistamine protokollide põhjal.

Tööstusettewõtte juhatajat wõi tema asemikku, kes seaduse wõi sundmääruse eeskirju rikkudes laskis töölisi töötada üle normaaltööaja wõi teha ületunnitööd üle kahe tunni ööpäewa jooksul, karistatakse:

wangimajaga mitte üle kuue kuu.

Tööstusettewõtte juhatajat wõi tema asemikku, kes töölistele ületunnitööde eest ei maksnud tasu wähemalt 50% rohkem, kui harilikkude tööde eest, karistatakse:

arestiga mitte üle kolme kuu wõi rahatrahwiga mitte üle kolmesaja krooni.

Palju teeniwad meie pangad?

Andmeid 1927 aastast.

Nimetatud aastal oli meil 20 tegutsewat erapanka, neist 18 aktsiapanka, 1 linnapank ja 1 pangakontor. Peale selle riiklik Eesti Pank.

Erapankade bilansi-, laenu- ja hoiusummad nimetatud aastal näitasid suurt tõusu, iseäranis hoiusummad. Selle põhjuseks oli suurel määral riigi poolt saadud wälislaen ja läbiwiidud rahareform. See kaswatas usaldust nii sise- kui wälismaal meie raha wastu ning põhjustas hoiusummade kokkuwoolamist pankadesse. Kuid tulude-kulude summa suurenes siiski nimetatud aastal ainult 6,1% wõrra, protsendimäärade alandamine hoidis selle tõusu tagasi. Samal ajal tegid laenuprotsentide alandamise tagajärjel suhteliselt järsu hüppe alla ka pankade saadud laenukomisjoni ja protsentide summad. Nii said pangad 1926. aastal tähtajaliste laenude pealt 22,6 milj. mk., kuid 1927. a. ainult 10,6 milj. marka. Samal ajal aga tõusid pankade tulud diskonteeritud wekslite, kontokorrent ja korrespondent arwete pealt; esimene 3%, teine 0,3% ja kolmas 0,4% wõrra. Kogusummas on pangad saanud protsentidest 605,1 miljonit marka. Erapankade tulud-kulud tasakaalustusid 724 miljoni margaga, Eesti panga omad 645 milj. margaga. Sellest sissetulekute üldsummast on saadud 50% inkasso ja teiste komisjonide ning kuni 30% kursikasude pealt. Ülejäänud sissetulekud mitmesugusest kasudest, nagu kinniswarade pealt jne.

Puhaskasu on saanud erapangad 1927. a. keskmiselt 13% põhikapitalist, (eelmisel a. 12,4%) ja omakapitalist 9,6% (8,7). Suurpangad on tol aastal jäänud maha wäikepankadest puhtakasu juhtes. Nende puhaskasu põhikapitalist oli 12,1%, kuna wäikepankadel 14,4%. Eesti panga tulud samal aastal näitawad 91,6% põhikapitalist.

Pankade ärikuludest üle poole moodustasid palgad. Pankades teenis 1927. aastal 457 ametnikku ja 96 teenijat. (Eelmisel, 1926. aastal 568 ametn.). Muudest suurematest kuludest oli kahtlaste laenude mahakustutamine. Üldse kustutati 1927. a. laene 55,4 milj. marga ulatuses, sellest suurpangad 43,5 ja wäiksed 11,9. Suurpankade mahakirjutuse summast langes üle ¾ ühe panga, nimelt Eesti panga arwele.

Otsekoheses summas wäljendatud oli Eesti panga puhaskasu 1927. aastal 228.904.000 marka, erapankade oma 99.450.000 marka. Sellest ainult nelja suurema erapanga puhaskasu terwelt 57.504.000 marka.

Rahwuswahelised kokkulepped sotsiaalalal leiawad tunnustamist.

Riikide poolt on seni 333 korral kinnitatud.

Läinud aasta sel suhtes eriti wiljakas olnud.

Rahwuswaheliste sotsiaalpoliitiliste kokkulepete kinnitamine riikide parlamentide poolt on läinud aastal wõrdlemisi suures ulatuses teostunud.

Kui läinud aasta algul oli riikide poolt kokkulepete kinnitamisi rahwasteliidu tööbüroos registreeritud 248, ulatas kinnitamiste arw aasta lõpul 333 peale, seega tõusnud 85 wõrra. Paaril eelmisel aastal kinnitati kokkuleppeid järgmiselt: 1927. a. — 33 ja 1926. a. — 29. Nagu siit näha, leiawad rahwuswahelised kokkulepped sotsiaalalal järjest rohkem tunnustamist. See asjaolu aitab tuua teatawat süsteemi ja ühtlust riikide sotsiaalseadusandlusse üldse.

Esimesed töölissportlaste kiiruisutamise wõistlused Tallinnas.

Algasid esmaspäewal.

Eesti Töölisspordi Liidu korraldusel peeti eile ja üleeile kinniseid kiiruisutamise katsewõistlusi Tallinna staadioni uisurajal. Wõistlustest wõtab osa ligi 10 kiiruisutajat kõigist Tallinna töölisspordi organisatsioonidest.

Esimesel wõistluspäewal oli ilm wõistlusteks äärmiselt ebasoodne. Tugew ja winge tuul takistas tunduwalt jooksu, samuti ei olnud jää kõige parem. Sellest hoolimata saawutati 5000 meetri kiiruisutamises wõrdlemisi häid tagajärgi algawate sportlaste kohta. **5000 m. uisutamisest** wõttis osa 4 kiiruisutajat. Neist osutus paremaks meheks „Sparta" liige **Weeber**, kes maa kattis halbadel uiskudel ajaga 13.31,2. Weeber on alles wõrdlemisi noor ja korraliku treeningu korral wõib temast saada hea kiiruisutaja, kuna ta omab tugewa keha ja wisa wõistleja hinge. Teisele kohale tuli keikkürte ja weewärgi ametiühingu spordiosakonna liige **Saar**, kes Weeberist jäi maha wõrdlemisi wähe, ajaga 14.05. **500 meetri uisutamises** oli esimene Saar, kellel samuti rohkesti eeldusi areneda heaks kiiruisutajaks.

Üks tugewamaist osawõtjaist — Pärnu töölisspordi ühingu liige **Kriiwel** kukkus halwa jää tõttu 500 m. uisutamisel ja ei saanud kukkumisel saadud põrutuse tõttu enam osa wõtta 5000 meetri uisutamisest.

Eile jatkusid wõistlused toimetuse töö lõpul; kawas oli 1500 ja 3000 m. uisutamine.

Paelawabrik a.-s. „Kanaliit".

Tööstuse asutamise wajaduse kutsus ellu nähe, et wälismaa Eestit alawäärt kaubaga üle ujutama hakkas. Wabriku asutamine kuulub 1920. aastasse. Alguses oli produktsioon piiratud. Toodeti waid saapapaelu, siidi- ja kummipaelu omamaa lõngadest (Kreenholmi, Balti puuwilla) ja wäljamaa kunstsiidist. 1923. a. peale hakkas wabrik aktsiaseltsina tegutsema 1.. tuh. kr. põhikapitaliga. Töölisi oli alguses waid paarikümne ümber. 1920—24. a. wõib õigusega katseajajärguks nimetada toodangu kui ka turu poolest. Kord-korralt suurenes ja täienes tööstus. Muretseti uusi masinaid, tehti wajalikki ümberehitusi, tööliste arw kaswas. 1924. a. hakkas wabrik wälja töötama pesupaelu, mantsaju, siidipaelu. 1927—28. a. tõusis tööliste arw juba 180 peale. Endi wabriku hoonele ehitati uus juurde. Seni olid wabrikuhooned renditawad. 1928. a. aga aktsiaseltsile ära ostetud. Põhikapital suurenes. Asutati weel tööstuskapital sissemakstud aktsionääridelt 370 tuh. kr. suuruses. 1924. a. läbikäik oli wõrdne 287 tuh. kr., 1928. a. aga juba 75—800 tuh. kr. Praegu töölisi üle 200, enamuses naistöölised, töömeistrid-spetsialistid wäljamaalased. Wabrik produtseerib nüüd juba siidimantli-, woodri- ja kübararijet, siidi, floor- ja willaseid sokke, pitse, trikood, jumberriiet, shalle, kaelasidemeid, paelu jne.

Tartu ametiühingud uues kodus.

Awaramad ruumid wõimaldawad ka awarama tegewuse.

Uute ruumide pidulik awamine 27. skp.

Tartu ametiühingute keskliidu uute ruumide pidulik awamine on pühapäewal, 27. skp. Hommikul kell 11 korraldatakse uutes ruumides **pidulik koosolek** ja õhtul kell 8 **perekondlik piduõhtu**.

Eestimaa töölisühingute kesksliidu poolt jõidab awamisele kesksliidu esimees J. Piiskar, kes ühtlasi ka õhtusel pidul kõnega esineb.

Uutesse awaratesse ruumidesse asumisega peaks algama Tartu ametiühingutel ühtlasi ka uus awarama ja järjest wiljakamaks muutuwa tegewuse ajajärk.

Tööliste ja seltsielust Härjanurmes.

Hoogsalt algasid tegewust peale wihmast suwe ja pikka porist sügist kohalikud seltsid. Ja nüüd on märgata juba tähelpanu [illegible] waid [illegible].

Härjanurme [illegible] tuletõrje, kes [illegible] teaduwuse poolest tuntud muretsedakaks pritsi, otsustas lähemal ajal ellu kutsuda orkestri. Kurie [illegible] paneb käima 1. weebruarist lugemislaua, kus asjast leiawad kõik tähtsamad ajalehed ja ajakirjad. Samal seltsil on weel kawatsus korraldada nädalised üldhariduslikud kursused. Tegewust alganas on weel [illegible] õpiring. Töölisorganisatsioonid korraldawad oma ridu lähenewaks walimiswõitluseks.

Hiljuti korraldati Härjanurmes segakomisjoni walimine, kus palgatöölised oma kaks esitajat ja asemikku ära walisid.

Tegutseb weel ÜENÜ osakond, kelle suurimaid „kulmunatsioone" on eht koguwehelik lõikuspidu, kus korraldaja kõrwal oli aukohal ka wabariigi „isake".

Gripitaud laieneb.

Ka Raua tänawa algkool suletakse.

Haigus pole elule hädaohtlik.

Gripitaud näib järjest rohkem lewinewat. Eile puudus Raua tänawa algkoolis juba 60% õpilasist, samuti oli ka 7 õpetajat haiged. Selle tagajärjel kawatsewad arstid eile kooli kuni esmaspäewani sulgeda. Teatawasti suleti Kuhn gümnaasium juba esmaspäewal. Teistes koolides pole olukord weel nii halb, kuid kuna gripp järjest rohkem hoogu wõtab, on wõimalik, et lähematel päewadel weel mõned koolid suletakse. Lutheri lastekodus, kus 100 kaswandikku ümber, on haigus juba möödumas. Seal oli mõni päew tagasi 50% lastest haiged, nüüd on haigete arw märksa wähenenud. Kuid on ka koole, kuhu haigus weel üldse pole ulatanud.

Raua walmawal ka surmajuhtumisi ette tuleb, pole meil seda senini olnud. Meil ei kanna gripp eriliselt kurja iseloomu ja on kergetujuline. Ka on põhjamaalased gripile rohkem wastupidawad ja seepärast pole gripp meil elule hädaohtlik. Siiski tuleb haiget tõsiselt wõtta ja weel peale haiguse möödumist mõned päewad kodus olla. Muidu wõiwad gripile järgneda igasugused järelhaigused, nagu kopsupõletik jne. ja see on palju hädaohtlikum.

Gripp möödub harilikult juba 2—3 päewa pärast.

Raske tööpuudus Tartus.

Petseri raudtee töödele ei wõeta tööbörsilt töölisi. Ettewõtjate silmakirjalik teguwiis. 2000 töölist ilma leiwata.

Tartu oma enneolematu suure töötute arwuga ületab kõik kodumaa linnad. Tööpuudus on seal päris kohutawa ilme wõtnud. Praegu on tööbörsil registreeritud 2000 tööta ja leiwata inimest. Üksi Tallinn jääb oma tööpuudusega kaugele warju, kuna siin töötatöölist 700 wõrra wähem on.

[illegible] ja [illegible] teisikorda [illegible] weel asjaolu, et [illegible] kaude [illegible] igasugused wõimalused raudu[illegible] töö [illegible].

Suuri [illegible] Petseri raudtee ehitustöödele, kuid nüüd on selgunud, et [illegible] Ehituse ettewõtjad on ettekuulmata wõttega hakkama saanud. Nad [illegible] [illegible] tööbörsil registreeritud tööta töölist. Nimelt on teatawaks tehtud, et Tartu—Petseri raudtee ehitustöödele tööbörsilt ühtegi inimest ei wõeta.

Et sarnast skandaalsust walitsuse ringkondade eest warjata, wõeti sellekspäewaks, kui ringwonem raudtee ehitustööde awamisel wiibis, tööbörsilt 40 töölist ametisse. Kuid see wigurdamine kestis ainult ühe päewa — juba järgmisel päewal wabastati töölised.

Wastawates ringkondades on sarnane [illegible] [illegible] palju werd [illegible].

[illegible] wõetakse see [illegible] [illegible] alla, sest sellasele [illegible] [illegible] tuleb [illegible] lõpp teha.

Tellige kuukirja
Eesti Kirjandus
1929. aastal 23. aastakäik.

Ilmub 12 numbrit aastas á 4½—5 trükipoognat (72—80 lk.) piltide ja lisadega, millest eriti nimetada:

Arno Raag: Elisabeth Aspe.
Koidula kirjad omakseile 1873—1886.
Eesti raamatute üldnimestik, alates 1924 a.

Wiimane sisaldab kuudekaupa kõik Eestis ilmunud raamatud, broshüürid, ajalehed ja ajakirjad ning Wenemaal ilmunud eestikeelsed raamatud. Eriliselt tähtis raamatukogudele.

Kuukirja toimkonda kuuluwad: Joh. Aawik, A. R. Cederberg, M. J. Eisen, O. Loorits, Jul. Mark, J. Mägiste, E. Nurm, A. Saareste, F. Tuglas. Tegew ja wastutaw toimetaja Joh. W. Weski.

Igas numbris pikemad kultuuriloolised kirjutised ja arwustused uuemate raamatute kohta. — Wiimastel aastatel on kaastööd teinud: Mag. Joh. Aawik, prof. W. Anderson, mag. A. Anni, Paul Ariste, prof. A. R. Cederberg, prof. Stefan Csekey, prof. M. J. Eisen, Karl Ehrmann, J. Elken, dots. Willem Ernits, Ed. Hubel, dr. med. E. Jannsen, A. Jürgenstein, prof. Lauri Kettunen, R. Kleits, prof. Kaarle Krohn, Albert Kruus, A. Kruusberg, Erik Laid, M. Lepik, Joh. Libe, Otu Liiw, Bernhard Linde, dr. O. Loorits, K. Lumiste, dt. med. A. Lüüs, dr. I. Manninen, prof. Julius Mark, N. Masso, Karl Mihkla, mag. Julius Mägiste, D. Palgi, A. Palm, Fr. E. Paas, J. Pert, F. Pettai, Dr. A. Pezold, H. Prants, F. Puksow, Elmar Päss, Arno Raag, Ilmar Reiman, V. Ridala, Artur Roose, G. Ränk, G. Saar, prof. A. Saareste, mag. Joh. Schwalbe, dots. H. Sepp, prof. E. N. Setälä, prof. O. Sild, M. Sillaots, R. Sirge, prof. Gustaw Suits, A. Säärits, Bernhard Sööt, K. E. Sööt, lektor J. W. Weski, lekt. Elemér Wirányi, J. Wirula, P. Woolaine jt.

Tellimise hind: 4 kr. aastas, 2 kr. poolaastas, 1 kr. weerandaastas. Üksiknumbreid müügil ei ole.

Tellimisi wõtawad wastu kõik postiasutused, ajakirjanduse kontorid, paremad raamatukauplused, Eesti Kirjanduse Seltsi usaldusmehed ja

Väljaandja Eesti Kirjanduse Selts, Tartus, Lai tän. 35, telef. 6-01.

„Eesti Kirjanduse" waremad aastakäigud on müügilt otsas. Saada on weel aastakäike 1918—1924 à 3 kr. 60 s. ja 1925—1928 à 5 kr. aastakäik. Nahkköites 1 kr. 75 s. kallim. Üksiknumbreid 1906. aastast peale à 40 senti.

Kuningas Habibullah tapetud?

Amanullah Kabuli peale marssimas.

London, 21. jaanuaril. Peshawarist (Indias) teatatakse: Nagu Afganistanist saabud wiimastest teadetest paistab, toetawad Kandahari prowintsi suguharud endist kuningat Amanullah't. Shinwaarid olewat Kabuli peale marssimas. Afganistani kuningriigi jaatus olewat nüüd ghilzaide käes, kes on kõige tugewam Afganistani suguharu.

Berliin, 21. jaanuaril. Seisukord Afganistanis on ikka weel selgusetu. Teated, mis sealt kaudsel teel saadakse, käiwad üksteisele wastu. Üks Peshawari sõnum teatab, et uus kuningas Habibullah olewat tapetud. Teise teate järele olewat Habibullah Kabulist põgenenud.

London, 21. jaanuaril. Delhist (Indias) teatatakse: Siinsed ametlikud ringkonnad ei ole saanud mingit kinnitust sõnumile, mis kõneleb Afganistani kuninga Habibullah tapmisest.

Amanullah ei loobu troonist.

Weel üks kuninga kandidaat.

Moskwa, 21. jaanuaril. Heratist (Loode-Afganistanis) teatatakse: Amanullah, kes praegu Kandaharis wiibib, teatab ametlikult, et kuna tema wend Inayatullah troonilt ära on tõugatud, tühistab tema, Amanullah, oma troonist loobumise teadaande ja wõtab ülemwõimu Afganistanis uuesti oma kätte.

Berliin, 22. jaanuaril. Nagu üks sõnum jutustab, on Afganistanis weel üks uus kuningas tekkinud, nimelt sirdar Mohamed khani isikus, kelle shinwaaride suguharu kuningaks on kuulutanud. Shinwaarid olewat praegu Kabuli peale marssimas. Ghilzaid, kes on Afganistani kõige tugewam suguharu, olewat otsustanud Amanullah't toetada.

Berliin, 21. jaanuaril. Delhi teate järele pidasid India muhameedlased Peshawaris ja Lahores koosolekuid, kus otsustati toetada Amanullah tagasitulekut Afganistani troonile. Briti walitsuselt nõutakse, et ta Afganistani sündmuste asjus täiesti erapooletuks jääks.

Berliin, 21. jaanuaril. Kairost teatatakse: Saladuslik kolonel Lawrence, keda paljud Afganistani mässu õhutajaks peawad, saabus Port Saidi. Teatawasti saadeti ta Indiast wälja. Ta on nüüd Inglismaale sõitmas.

„Laima" ikka weel kadunud.

Arwatakse, et laew hukkunud.

Riia, 22. jaanuaril. Kadunuks jäänud Läti aurikust „Laimast" ei ole ikka weel mingisuguseid teateid. Wiimast korda on aurikut nähtud möödunud teisipäewal, kui weel kange torm möllas. Aurik oli siis Königsbergist tulemas. Nägi teda nimelt aurik „Skrunda". „Laima" tuled olid [illegible] nähe, siis kadusid nad äkki „Skrunda" silmapiirilt. Kardetakse, et laew üleeelmisel päewal põhja on läinud.

Läti saab Wenest uusi tellimisi.

Riia, 22. jaanuaril. Nõukogude kaubandusesinduse juhataja Schewtsow käis eile Läti rahaministeeriumis. Ta teatas, et kaubandusesindusel olewat ettewalmistusel rida uusi tellimisi Läti jaoks. Kaubandusesinduse ja Riia firmade wahel olewat praegu käimas läbirääkimised tellimiste mahutamiseks. Muu seas antawat Phoenixi tehastele uus tellimine waguniite peale. Käesolewa kuu lõpuks loodab kaubandusesindus Läti firmadele kaubalepingu teise tegewusaasta arwel kahekia miljoni kuldrubla (21 miljoni lati) wäärtuses tellimisi anda.

Luther asutab Lätis wabriku.

Riia, 22. jaanuaril. Lehtede teatel kawatseb Tallinna firma M. Luther Lätis wineeriwabrikut asutada. Eeltööd selleks olewat juba käimas.

Inayatullah Amanullahi juures.

Berliin, 22. jaanuaril. Peshawarist teatatakse, et Inayatullah sõitis oma wenna Amanullah juure Kandahari.

Kroaatias wähendatakse erakondi.

Berliin, 21. jaanuaril. Nagu Agramist (Kroaatias) teatatakse, saadeti seal pühapäewal kõik tõusise wõi usulise ilmega poliitilised erakonnad laiali.

Barcelona streik lämmatati.

Pariis, 21. jaanuaril. Barcelonast teatatakse: Ehitustööliste streik lõppes. Streikijad asusid tööle, pärast seda kui Primo de Riwera oli ähwardanud kõiki streikijaid sunnitöönisele saata.

Lätiski Harju panga lood päewakorral.

Põllumeeste pank poliitiliste juhtide poolt kitsikusse wiidud.
Riigi pank ja hoiusummade omanikud saawad kannatada.

Läti põllumeeste pangal näiwad olewat tulnud rasked päewad: kohustused on kaswanud üle pea, warandused aga koguni kokku kuiwanud. Komisjoni liikmed, kes pidid panga seisukorda selgitama, arwawad, et panga päästmine osutub wõimatuks.

Selles pangas talitasid Läti põllumeeste suurkapitalistlikud juhid Ulmanis, Scher, Brunner j. t. panga summadega, nagu oma isikliku warandusega. Pangas on terwed wirnad Ulmanise wekslid, mida ta ei jõua ega mõtlegi wälja osta. Tulemus on muidugi see, et niihästi riigipank, kui ka need põllumehed, kes hoiustasid oma raha selle panga kätte, peawad kandma suuri kahjusid.

Selmise walitsuse Juraschewski kabineti päewil lasi põllumeeste liidu juhtidel korda ära peita ja likwideerida pea kõik need warandused, mis pidid olema wekslite kindlustuseks ja millised oleks aidanud katta osagi panga suurtest puudujääkidest.

Läti sotsialistide lehi tähendab sel puhul, et nende summadega, mis nüüd riigipangal kaotsi lähewad, oleks wõinud praeguse põllumajanduse kitsikuse ajal suurt hulka wäikepõllumehi ameliselt toetada ja raskustest üle aidata, rääkimata sellest, et nüüd see pank ise suure hulga wäikepõllumehi raskustesse paiskab.

Nähtawasti on Läti põllumeeste pangalegi kätte jõudnud kurikuulsa Harju panga päewad, mis näitab, et sealgi põllumeesteliikumise poliitilised juhid on harrastanud samu wõtteid ja tallanud sama teed kui meilgi, ning jõudnud, nagu see teisiti ja olla ei wõinudki — samadele tulemustele.

Tööliste nõupidamine Pärnus.

Toetatakse 8-tunnilist tööpäewa ja palgakõrgenduse nõudmist.

Pärnu tööliste ühing korraldas [illegible] [illegible] tööliste wanemate ja [illegible] [illegible] koosoleku kees [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] tööliste palkade tõstmist 15% wõrra. Eriti peaks [illegible] [illegible] palgakõrgendust läbi [illegible] ettewõtetes, kus peaasjalikult [illegible], nahka- [illegible]wabrikutes.

Kaheksatunnilise tööpäewa [illegible] [illegible] tarwilikuks, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] peaks [illegible] 50% [illegible].

Tööpuuduse ajal [illegible] [illegible] [illegible]

Itaalia „parlament" saadeti laiali.

Rooma, 21. jaanuaril. Itaalia saadikutekogu saadeti laiali. Uued walimised peetakse 24. märtsil. Uus saadikutekogu astub kokku 20. aprillil.

Eesti-Läti tolliuniooni segakomisjonist.

Riia, 22. jaanuaril. Eesti-Läti tolliuniooni segakomisjoni mõlemad delegatsioonid pidasid eile eraldi koosolekuid. Ühised täiskoosolekud algawad täna uuesti. Arwatawasti lahkub Eesti delegatsioon homme õhtul Riiast.

[illegible] [illegible] tööliste eest [illegible] ära [illegible] ja sel teel [illegible] suurendada. [illegible] [illegible] [illegible].

Tööaja korraldamise seadus

Normaaltööpäew — 8 tundi. Täpne kord ületundide alal.

Hiljuti töö- ja hoolekandeministeeriumi poolt wäljatöötatud tööaja seaduse tarwilikkus on tingitud peaasjalikult ebamääraseist seisukorrast, mis meil walitseb tööaja suhtes. Ajutise walitsuse üleskutses Eestimaa rahwastele seisab küll, et „kaheksatunniline tööpäew tööstuses ja kaubanduses hakkab kohe maksma". Kuidas aga seda teostada, missugused erandid on lubatud jne., selle kohta puuduwad lähemad määrused. On küll katsutud tarwitada Wene 1897. aasta määruseid wõttes 11½ tunni asemele normaaltööpäewa ülemmääraks 8 tundi, kuid neid määrusi on raske kohaldada meie oludele. Sellest ebamäärasusest on ka tingitud alalised kaheksatunnilisest tööpäewast kõrwalekaldumised ka sarnaste tööde juures, kus need kõrwalekaldumised sugugi tarwilikud ei ole. Sanktsiooni puudusel on aga raske neid kõrwalekaldumisi takistada.

Töö- ja hoolekandeministeeriumi poolt wäljatöötatud seadus tahab selles küsimuses selgust tuua: tema ülesanne on fikseerida kaheksatunnilise tööpäewa põhimõte tööstuses ja kindlaks määrata juhtumised, mil lubatud on ületunnitöid teha ja kord, kuidas nende tegemiseks luba hankida.

Kaheksatunnilise tööpäewa seaduse alla ei käi ettewõtja ja tema perekonnaliikmed, kuna nende töö algust ja lõppu suuremal jaol juhuslikult raske on kindlaks teha, ei ole ka karta, et tööandja ennast wõi enese perekonnaliikmeid üleliialt eksploateeriks.

Samuti on seaduse alt wälja jäetud tööjuhatajad, direktorid ja ärisuhid. Nende tööpäewa pikkus ripub ära rohkem nendest enestest kui ettewõtte omanikust.

Omas kodus töötajaid ei saa selle seaduse alla paigutada juba sellepärast, et ettewõtjal nende kohta wõimu ei ole tööpäewa pikkuse määramisel, ei ole ka järelwalwe ametnikkudel wõimalik järelwalwet toimetada. Mingit mõtet pole seadust maksma panna sarnaste juhuste suhtes, kus tema täitmist wõimata on läbi wiia, kui töötajad seda ei soowi. Kui nad seda aga soowiwad, wõiwad nad seda teha niikuinii ka ilma seaduseta. Neljas liik töölisi, kelle kohta see seadus ei maksa, on need, kelle tööd on raske teatud aja raamidesse paigutada. Näitusena wõiks tuua — wabrikul on oma raudtee materjalide wedamiseks. On palgatud üks tööline, kelle ülesandeks on see raudtee korras hoida. Millal ta seda teeb, wõi kuidas ta seda teeb, on tema enda asi. Sarnase töölise kohta kaheksatunnilist tööpäewa ei saa nõuda. Ühel päewal, wõib olla, ei ole tal üldse tööd, teisel päewal, wõib olla, kui mingisugune rike sünnib, tuleb tal ehk ka üle 8 tunni töötada.

Wõib wahel kahtlus tekkida, kas teatud tööline kuulub seaduse alla wõi mitte. Sel puhul oleks kõige kompetentsemaks küsimuse lahendajaks tööinspektor, kes oma ametiala kõiksugustes töölistega ja tööaladega on kokkupuutunud.

Kõige tähtsamaks seaduse paragrahwiks on neljas, mis määrab kindlaks normaaltööaja kestwuse. Loomulik oleks, et töö kestaks iga päew 8 tundi. Wõib aga ette tulla, et mõnel päewal wähem töötatakse kui 8 tundi, näiteks, ei soowita laupäewiti üldse peale lõunat töötada, siis wõib töö kesta teistel päewadel kuni 9 tunnini, kuid siiski mitte üle 48 tunni nädalas.

On aga tööalasid, kus töölise terwis wälja ei kannata 8-tunnilist tööpäewa, näiteks, kus töötada tuleb mürgiste gaasidega täidetud ruumis. Nendes tööstustes wõi tööstuste osakondades wõib tööaja seaduse põhjal töö- ja hoolekandeminister oma määrusega tööpäewa lühendada.

Tööaja seaduse järele on 8-tunniline tööpäew maksimaalseks normaaltööpäewaks. Tema wõib aga ka lühem olla. Neis ettewõtetes, kus normaaltööpäewa kestwus, näiteks, 7 tundi on, on loomulikult 8-dal töötunnil tehtaw töö ületunnitöö.

Normaalne oleks, et ületunnitööd wõib teha ainult ametiasutuse loaga, kelle ülesanne oleks kaaluda, kas see töö tarwilik wõi mitte. On aga juhuseid, kus aega ei ole selle loa nõutamiseks ja mille juures iseenesest mõistetaw on, et ületunnitöid tuleb teha. Ei saa ületunnitöö luba küsima minna, kui juhtub, et normaaltööpäewa jooksul ei saadud tööki lawatsetud aineid ümber töötada, osa neist jäi üle, kui neid aga jätta järgmiseks päewaks, siis on nad juba kõlbmatud. Sarnased juhused wõiwad ette tulla, näiteks, keemia- ja toiduainete tehastes.

Ei saa ka ületundideks luba nõutada, kui näiteks, mingisugune masin katki on läinud ja kui teda otsekohe ei saa parandada, siis, wõib olla, terwe ettewõte peab järgmisel päewal seisma.

Arusaadaw ka, et õnnetusjuhtumiste (tulekahjude, weeuputuse) puhul ei saa normaaltööpäewast kinni pidada.

Rahwamajanduse seisukohast wälja minnes, peab wõimalus olema ületunnitöid teha ka laewade ja wagunite laadimise juures, kui nende liikumist seisak ähwardab. Et neil juhtumistel wõimalik ei ole loba muretsemisega aega wiita, on iseenesest mõistetaw.

On normaalne, et ületunnitöid wiimses ettewõtte etigis peawad tegema ka masinistid, kütjad, masinate korrashoidjad, wee ja walgustusmuretsejad ja ruumide koristajad, waatamata korral ei saa ettewõte otsekohe käima hakata, kui teised töölised tulewad. Sarnastes ettewõtetes oleks loomulik nõudmine, et need töölised rohkem waba päewi saaks kui teised töölised.

Wiimane juhtumine, mil ületunnitööd wõib ilma loata teha, on poolelisolewate tööde puhul maa wäiketööstustes, kui töötegijad tööd ootawad. Maal on see alaline nähtus, et põllumees oma wilja toob weskile jahwatada ehk willad willawabrikusse kraasida ja ise ootama jääb, kuni kõik walmis, et siis ümbertöötatud ainetega koju sõita. Wõib juhtuda, et kaheksa tunni möödumisel sarnane töö walmis ei ole. Raske on nõuda, et ootaja wäid tühjalt koju sõidaks ja oma kraamile teisel päewal järele tuleks, sageli kümnete werstade kaugusel. Siin tuleb ületunnitööd lubada, kuid seaduse järele mitte üle 2 tunni.

Hooaja tööstuses on sageli meie oludes ületunnitöö tarwilik, sest suwed wõiwad olla wihmased ja lühikesed, nii et ilma ületundideta ilusatel ilmadel ei suudeta soowitud tööd ära teha. Pealegi on suwel päewad pikad, nii et töölisel ka enese tarwis küllaldaselt aega jääb. Kui aga üldine tööpuudus walitseb, wõib seaduse eelnõu järgi töö- ja hoolekandeminister ületunnid ära keelata, sest neil juhtumistel on wõimalik töödele rohkem töölisi palgata.

Nende ületundide kohta peab ettewõtjal olema igakord täielikud raamatud.

Ületundide ülemmääraks seaduse eelnõu järgi on wõetud 150 tundi aastas. Nagu nende riikide praktika näitab, kus 8-tunniline tööpäew maksab, ei ole suuremat määra tarwis. Paljudes riikides on ülemmäärad palju wäiksemad.

Ületundide eest tuleb wähemalt 50% rohkem maksta, mis on meil praegu traditsiooniks kujunenud ja mis sellepärast täiesti õieti fikseeritud seaduses.

Seaduse lõpus leiame ka sanktsiooni, milleta ei oleks wõimalik teostada ühtegi seadust, eriti aga töökaitse seadust, kus majanduslikult tugewam pool — ettewõtja — ootab alati leida teid ja abinõusid seadusest möödahiilimiseks.

Nagu seaduse lühikesest kokkuwõttest näha, ei taheta ette wõtta suurt murrangut tööaja suhtes, waid ainult rajada ta kindlale ning ühtlasele alale. Praegu walitseb sellel alal täielik anarkia. Mõned paremad ettewõtted peawad kinni kaheksatunnilisest tööpäewast, teised aga mitte. See tekitab eriti wõistlewate tööharude ettewõtetes segadusi ja raskusi. Sellepärast peaksid peale tööliste ka ettewõtjad ise huwitatud olema, et maksma hakkaks üldine, kõikidele sunduslik kord tööaja asjus.

Tahame loota, et wabariigi walitsus kuna seda eelnõud kinni ei pea ja et riigikogu juba lähemal ajal wõiks ta wastu wõtta.

Ametiühingute kongressi teateid.

Ametiühingute kongress astub kokku, nagu teada 28. ja 29. märtsil. Päewakorda on täiendawalt üles wõetud tööstatööliste küsimus.

Kongressi kutsed saadetakse ka meie naabermaade Läti, Leedu, Soome, Rootsi ja Norra ametiühingute keskorganisatsioonidele ja rahwuswahelisele ametiühingute liidule.

Kongressi saadikuile loodetakse saada eelmise kongressi eeskujul raudteel 50% sõiduhinna alandust. Saadikuile muretsetakse peale selle maksuta öökorterid ja kawatsetakse korraldada kongressi ruumides odaw einelaud.

Sealsamas oleks ka kongressi esimese päewa õhtul ühine koosviibimine teelauas.

Kongressi maksu, nagu läinud aastal, ei wõeta. Selle eest peawad aga saadikud ise kandma pooled sõidukulud, millised läinud aastal tasuti kongressimaksust.

Tellige kohe „Rahwa Sõna"

Kolm wenda.

9

Percival Christopher Wreni romaan.

Ma naersin piinatult, seersant lasi kuuldawale wandesõna, mis oli nii wahlakas, et isegi kõigega wilunud legionäärid sellele oma austust poleks keelanud.

„Õigus, seersant," ütlesin ma ... „Elu on mõnikord kaunis keeruline."

„Ma tahaks poisil, kes meile selle tembu mängis, meeleldi hinge wälja näpistada kehast," urises seersant, kui ma ta ära kutsusin. Ta kobistas treppi mööda alla minnes ja ma kuulsin ta häält, kui ta sõdurid üle õue wiis: „Õieti ei näinudki seda hirmsat, mis me suure Rastignaci ära kohutas?" pilkas ta.

Oli aga asju, mis tundusid küllalt õudsetena. Ma läksin oma hobueesli juure ja sõitsin tagasi oaasi — see oli peaaegu põgenemine ...

Siin pöördus de Beaujolais oma reisikaaslase poole: „Noh, wana sõber, mis arwate nüüd juhtuwat? Kas läks tõrksuw meeskond sõnakuulelikult nagu lambakari forti wõi keeldus ta sõna kuulmast ja pani mul edukalt wastu, teades, et teised nende poole ei lase?"

„Teie jutte ellu, kuna te seda lugu saate jutustada ja see on peaasi," wastas Lawrence. „Loobun oletustest. Olen aga weendunud, et tundis end hästi wõimalikult."

„Ja hea just ettes, mu armas. Sest ei üritanud kuumrastu," jatkas Beaujolais. „Nad ei kuulnud sõna ega läinud ma ka forti, ei jatnud nad aga ka sõna kuulmata ega jäänud wäljaspoole!"

„Kuidas oleks see wõimalik?" hüüdis Lawrence üllatatult.

„Saate kohe teada, ainult weidi kannatust. Oetasin ära kuu tõusu, saatsin siis oma teenri Ahmeti seersandi juure ja tegin korralduse, mehed üles seada saja sammu kaugusel fordist. Meeskonna jaoks määratud sõdurid paremal tiiwal.

Raske südamega ronisin jälle hobueeslile ja traawisin fordi poole, pöördusin meeskonnale sõnega, et wiimast korda neile meele tuletada sõduri kohuseid.

Nõiduslikult ja õudsena oma toreduses lewis mu ees kõrb nagu jäätanud hõbejärw, milles ujus oaas mustana saarena. Mehed seisid waikselt, nende kogud sulasid kuuwalgel ühte. Tagapõhjal, piiratud tardunud liiwaluidetest — fort — hallikalt paistew müürimass, maapinnast kerkiw ähwardawana ja tontlikuna.

Heitsin weel wiimase pilgu taewas ujuwale kuule, tõmbasin sügawalt hinge, et alata kõnet, mis wast jääb wiimaseks. Ja parajasti suud awades ja huuled esimeseks sõnaks kokku tõmmates näen saladuslikult fordist wälja lööwat wägewat leeki.

„Jumal, waadake ometi sinna!" karjus seersant. Kõik pöörawad pead ja hingetus waikuses kuulen ma Dufouri sosistawat:

„Kurat ja tondid!"

„Niisugust asja wõite uskuda ainult teie," wastan ma pahaselt. „Kuisaadik kannawad kuradid tikke kaasas ja süütawad forte põlema? Kus on Rastignac?"

Kuulsin teda, kuna oli selgesti näha, et keegi pidi olema fordis ja midagi kergelt süttiwat põlema pistnud. Paari tunni eest olin ma ju alles fordis ega märganud midagi, mis oleks ohtanud lendaolewat tulekahjutu.

Kuni ma üitsinat fordile wahtisin, tunnis sees teiselt kohalt wälja sinnu ja tulesammas.

„Rastignac on kirni keetud," teatas seersant.

„Süütamine on keelatud," wastasin ma ärritatult.

„Mõtlesin, et see tal halba ei tee," wastas Dufour wabandades.

Igatahes ei olnud mingit põhjust oletada, et Rastignac fordi wõis süüdanud olla. Hirm ise oleks teda tagasi hoidnud forti minemast, isegi kui ta oleks olnud waba.

Kustutamiskatse tegemine oleks jäänud tagajärjetuks, sest kui midagi kõrbena läheb wihmata kõrwe kuiwas kuumuses, siis põleb see paratamatult. Pealegi polnud mul midagi fordi mahapõlemise wastu. Saagu tuli wapraте kaitsjate leekidehauaks!

Tuli hoiab mu ebausklikud narrid pöörasest mässust ja wõtab kohalt saladuslikkuse aupaiste. Muuseas — see päästab ka mu elu ja mu sõjawäelise aukraadi ja mus fort, mis ehitatakse wana asemele, poleks enam õudne wangla, nagu nüüdsest peale wana fort oleks olnud kõigile legionääridele. Lasin oma mehi sellepärast tegewuseta pealt waadata fordi põlemist. Wast taipawad nad nüüd, et tuli ikkagi lahti ei lähe ilma inimliku kaasabita. Ka pidi põletaja nüüd wälja ilmuma — kui ta mitte ei eelistanud kaasa põleda — mu mehed näewad teda ja iga põhjus ülimaiste jõudude mängu oletamiseks kaotaks põhjenduse... Kes wõis see aga olla? Kes? Kes? Ja miks tegi ta seda?

Kõik seisid waikselt ja wahtisid ikka enam hoogu wõtwasse tulle. Äkki murdus wõlu, midagi meile hästi tuttawat äratas meid uuesti ellu. Kostis püssipauk, weel üks ja weel ... Kõla suuna järele otsustades olid paugud suunatud meie wastu. Araablased!

Eemal wäljas, paremal ja wasakul nakkusid püssid. Fort tules ja araablased meie ees!

Kuulid wihisesid meie peade kohal ja ma nägin eemal luidete taga paar korda tuld wälkuwat.

Kedagi ei tabanud kuulid, fort seisis meie ja waenlase wahel. Kiiremini, kui ma jõuan jutustada, olid mu mehed joosknud oaasi. Ja kui me jõuame wastu pidada, kuni tulewad oodatawad senegaallased, saame uhkesti kätte maksta põlewa fordi kangelasliku meeskonna eest.

Warsti jõudsid kohale meie walwurid kaamelitel. Kahel neist oli läbi tehtud meeleheitlik wõitlus. Kaks, kes arwates, et araablased on forti tunginud ja selle põlema pistnud, olid näinud enne tagasi tulekut oaasi pauke wälkuwat ja neile wastanud.

Mõne minuti pärast oli ümberringi jälle kõik waikne ja nähtawasti mahajäetud. Waenlasest polnud midagi näha. Ei ole araablaste nägu öösi algada rünnakut, kahtlemata aga wiibisid araablased meie läheduses ja tuli oli nad lähemale meelitanud. Kui nad meid tulekumas nägid wäljaspool forti, siis oli hommikuks oodata pealetungi oaasile.

Mis oli aga neil kawatsuseks nüüd? Paugutamine oli waikinud. Arwatawasti tegid nad ettewalmistusi hommikuseks rünnakuks lähematelt luidetelt. Nähtawasti tahtsid nad meid uskuma panna, et nad ära on läinud, ööseks seega rahule jätta ja koidikul, kui me alles magame, tormina meie peale tulla.

St. André, kel oli ülesandeks oma senegaallastega mulle kaasa tuua laskemoona, wett ja toitu, pidi warsti kohale jõudma. Kuid oli põhjust oletada, et ta wast wõiks sattuda araablaste lõksu, ja oli waja temaga ühendusse astuda nii kiiresti kui wõimalik. Selleks oli waja wäldusmaärt meest, kel küllalt julgust ning osawust, et läbi hiilida araablaste ridadest ega mitte keetada suuna. Weel sündiam nüis olewat wälja saata kaks meest, sest kaks meest on ikka wahwamad kui üks ja tewad rohkem ära.

Waatasin oaasis ringi, kuni leidsin seersandi, kes käis mehelt mehe juure ja igaühele keelas käsuta tuleandmise, suitsetamise ja lärmitsemise. Küsisin tema arwamist kahe ülesandeks sobiwa mehe kohta.

Ka Belgia relwastub.
Sotsialistid protesteeriwad.

Mõni päew tagasi oli Belgia senatis arutusel sõjaministeeriumi eelarwe, mille puhul sotsialist Lafontaine, senati abiesimees ja end. Belgia esindaja rahwasteliidus, sarnase relwastuspoliitika wastu õige ägeda kõne pidas. Kujukalt näitas ta, missugust hädaohtlikku poliitikat walitsus ajab. Wastawate andmete najal tõendas Lafontaine, et Belgia 1914. a. peale relwastuse jaoks järjest suuremaid summasid wälja annab. Nii kulutati möödunud aastal 86 milj. franki üksi uue sõjawarustuse ostmiseks.

Prantsuse söetööliste streik lõppes.

Mäetööliste streik Loire ringkonnas lõppes tööliste kaotusega. Seejärele, kui erapooletud tööle hakkasid, oli streigi juhatus sunnitud katkestama streiki. 16. jkp. algasid suuremas hulgas kaewandustes tööd uuesti. Arwatawasti mõjub see tööliste kaotus Loire's halwasti ka Gard'i ja Awyroni streikidele.

Berliin suureneb.

Berliinis walmistatakse praegu uut juurdeehitusplaani. Esialgu kawatsetakse 400 maja ehitada. Ka Berliinis näib moodi minewat perekonna-majade süsteem, kus igas majas elab ainult üks perekond, nagu Inglismaal.

Pariisis soodsad tingimused Eesti kunstinäituse korraldamiseks.

Eesti saatkond Pariisis teatas, et Eesti kunstinäituse korraldamiseks Pariisis on wõimalik saada maksuta ruume 4—18. maini k. a., ning et ka teised tingimused näituse korraldamiseks on soodsad.

Uus bensiinimaks.

Uue seaduse alusel, mis riigikogus 1928. a. 21. dets. wastu wõetud ja R. T. nr. 3 — 1929. awaldatud, wõetakse bensiinimaksu wiis senti kilogrammilt. Seda maksu wõetakse nii wäljamaalt sisseweetawalt, kui ka siseamaal walmistatawalt bensiinilt ja siseamaal olewatelt bensiini tagawaradelt. Summad, mis bensiinimaksust sisse tulewad, kulutatakse awalikkude teede ja sildade ehitamiseks, korrashoidmiseks ja parandamiseks.

Tartu hoolekande warjuküljed.

Juba mitmendat kuud ei anta enam hoolekandjate kätte waeste jaoks saunatihekke, waid kästakse waeseid ise hoolekandeosakonda nende järgi minna. On aga osutunud, et ka sealt neid ei saa ja waesed peawad pesemata ootama „puhastawat" kätt. Siis ei arwestata ka praeguste külmade ilmadega ja paljud hoolealused peawad „wärisema" omas külmades korterites ilma puudeta, kuid seda ei ole neile ometi lubatud anda. Rohkem „hoolt" oleks tarwis hoolekandeosakonnas.

Wiljasaak oli kasin.

Möödunud aastal oli terawilja kogusaak ligikaudu 8% madalam eelmise aasta omast ja üle 14% madalam möödunud wiie aasta keskmisest saagist.

Üksikutest saagi liikidest osutus kartulisaak ligi 33% wähemaks eelmise aasta omast ja lina 19%.

Heinasaak oli täiesti rahuldaw, eelmise aasta omast isegi umbes 26% suurem.

On kindlaks tehtud, et põllu- ja heinasaagi wäärtus eelmise aasta omast tublisti wähemaks osutub.

Korratus Tartu linnamajas.
Hädaohtlikud trepid.

Gildi tänawa linnamajas, kus asub raamatukogu, lugemissaal ja teised linna asutused, on juba mitmendat päewa üks trepi osa ilma walgustuseta. Korteri- ja kinniswaraosakond, kellele see asi allub, ei saa oma korraldustega ikka nii kaugele, et pirni uuendada. Laup., 19. jaan. olid siis sellel „pimedusel" omad tagajärjed. Et trepp täiesti pime ja libe, kukkus prl. L. L. raamatukogust tulles trepist alla ja arst konstateeris rasket põrutust. Majas, kus tuhanded inimesed päewas üles ja alla käiwad, peaks hoolitsetama korraliku walgustuse eest.

Läti töötatöölised wõitsid tööministri.

Töölised tahett wallandada meeleawaldusest osawõtmise pärast.

Peaminister muutis selle korralduse sotsialistide pealekäimisel.

Läti töötatöölised korraldasid Riias mõni aeg tagasi meeleawalduse protestiks praeguse walitsuse hoolimatuse wastu töötatööliste eest hoolitsemise alal. Järgmisel päewal lasti tööministri korraldusel meeleawaldusest osawõtmise pärast töölt lahti üle 300 töölise, kes olid Ruhja raudtee ehitusel ja 400 töölist Riia linna töödelt. Wiimaseid sunniti isegi kõrwaliste teede kaudu ja läbi metsade linna tagasi minema.

Sotsialistlikkude rahwasaadikute Lorentzi, Bastjansi ja Zielensi energilisel pealekäimisel muutis hiljem peaminister Zelmins eeltähendatud korralduse ära. On arusaadaw, et sääraste wahekordade juures pahameel ja rahulolematus tööliste hulgas järjest suureneb, nagu seda ka wäga kujukalt wäljendas läinud pühapäewane suur meeleawaldus Riias.

Elu muudetakse magusamaks.

Suhkru ja terawilja sissewedu tunduwalt suurenenud.

Terawilja oleme 1928. a. sisse wedanud 96.269 tonni 19 miljoni krooni wäärtuses. 1927. a. oli terawilja sissewedu tunduwalt wähem. Toodi sisse 1927. a. 53.180 tonni terawilja ja 1926. a. 85.829 tonni. 1928. a. oli meil halb põllumajanduslik aasta eriti suwewiljade poolest. Kuigi terawilja sissewedu 1928. a. suurem kui eelmistel aastatel, seisab uus lõikus alles kaugel ja ei ole midagi ootamatut, kui ka tänawu uue wiljasaagini rohkem wilja sisse tuleb kui harilikult.

Öelda, kui suur tarwidus meil weel uue lõikuseni terawilja järele on, selle kohta ei anna saadawal olewad andmed selgust.

Samuti on suhkru sissewedu suurenenud. Läinud aastal on toodud suhkrut sisse 24.637 tonni. 1927. a. oli suhkru sissewedu 22.125 t. ja 1926. a. 20.852 tonni. 1924. a. peale on üldse suhkru sissewedu iga aasta paari tuhande tonni wõrra kaswanud. Kuna piima ikka rohkem on hakatud wõiwalmistamiseks tarwitama, siis wõib arwata, et suhkru rohkemtarwitamine osalt piima wähemtarwitamise arwel on tõusnud. Igatahes ei ole suhkru sissewedu suurenemises 1928. a. midagi erakorralist.

Loodusloo ja maateaduse õpetajate toimkonna tööst.

Suwel asutakse Tallinnat ja ümbrust tundma õppima.

Uued õppekawad loodusloo ja maateaduse alal walmimas.

Loodusloo ja maateaduse õpetamise-toimkonnas on wiimasel ajal peamiselt keskkooli maateaduse ja loodusloo kawade koostamise alal töötatud. Nüüd on kawad peaaegu lõpulikult walmis ja tulewad weel toimkonna üldisel koosolekul ühtlustamisele.

Maateaduse toimkonnas leiti, et kuidagi lubataw ei ole praegune seisukord, kus maateadusel on 2 nädalatundi kolmes alamas klassis. Tuleks ta neljandal õppeaastal 2 nädalatundi üles wõtta peaasjalikult geoloogia ja tulundusgeograafia õpetamise jatkamiseks.

Edasi on toimkonnas wälja töötatud ankeet loodusloo ja maateaduse õpetamise seisukorra kohta, et saada ülewaade puudustest ja neid siis järgmisel üleriiklikul kongressil kõne alla wõtta.

Tulewal suwel kawatsetakse ekskursioonijaam awada Tallinna, et tundma õppida Tallinnat ja ta ümbrust. Töö kestaks 10 päewa, 12.—24. juunini. Näitamisele tuleks Tallinna ümbruse geoloogia, botaanika, mere füüsiko-bioloogiline külg, Tallinna asulageograafia, muuseumid ajalugu ja t. A.

Kuidas elatakse Hiiu-Keinas.

Kehwusest hoolimata — eeskujulik kord ja puhtus.

Rahwas kokkuhoidlik, hoolas ja kaine.

Keina on suuremaid waldu mitte ainult Hiiumaal, waid kogu Eestis oma 4900—5000 elanikuga. Rahwa tihedus on siia maaolude kohaselt eriti kõrge, sest ainult mere kaldal on kõlbulik maariba, mis põlluharimiseks kohane, kuna südamaa kannatab liigwee all. Sellepärast on põllud elamutega ranna ääres mõnekilomeetrilisel maaribal — kuna karjamaad ja heinamaad 3—15 kilomeetri kaugusel südasaarel asuwad.

Ehk küll hiidlased wiimasel ajal põllupidamise alal jõupingutusi teewad, ei anna need tarwilikke tulemusi karja- ja heinamaa kauguse tõttu.

Hiiusaare sisemus on mullapinna poolest täiesti kõlbulik kultiweerimiseks, kuid selleks ei jatku üksikute jõud — waid siin ootawad hiidlased igatsusega riigi korraldawat kätt. Ei aita siin ka üksik riiklikul toetusel kaewatud kraawikene, waid kogu saare kultiweerimise ja maakorralduse kawa tuleks lähemal ajal maha wõtta ja selle [illegible] teostamisele asuda. Maaraudus on siin tihendawam kui kusagil mujal. Ennegi waikesed [illegible] on siin 4—6 ja weel rohkemgi [illegible].

Hiidlase põline elatusala meri on wiimasel ajal ka [illegible]. Purjelaewadel ei ole enam kõrwalt teenimist kui enne ilmasõda. Ka kalapüük on kohalikkudel randadel äärmiselt wäike, mispärast Hiiu kalurid käiwad püügil Pärnu, Paldiski ja Saaremaa randadel.

Kõigi nende raskete olude peale waatamata on siin wäga korralikud elumajad piinlikult puhtate ruumidega. Rahwas on riietatud korralikult, nii et mõnegi jõukama nurga mees selle puhtuse ja korra ees mütsi peaks maha wõtma. Seda korralikkust wõimaldab hiidlase tugew tahtejõud ja äärmine kokkuhoid. Enne ilmasõda ja ka pärast on hiidlasi iga ilma kaare poole wälja rännanud, kuid kodumaale need siiski kadunud ei ole — peawad elawat kirjawahetust omastega ja läkitawad neile ja isegi kaugematele sugulastele [illegible]. Need wälismaalt [illegible] summad [illegible] siin nii mõneski kohtikult wälja [illegible].

Laewamehed ja wäljarändanute [illegible] summad annawad [illegible] rohkesti [illegible] Keina Hiiu [illegible].

Keina wallas töötawad 6 algkooli, neist üks [illegible], teine 5-klassiline ja kaks 4-klassilist. Wallawalitsusega [illegible] käesolewast õppeaastast [illegible].

Ka seltsielu on edenew. Hoogsalt töötab haridusselts, seades oma raamatukogu, korraldades pidusid, kursusi ja loenguid. Samuti töötab kindlustusühing, piimaühing, majandusühing, ühispank ja muud wäiksemad ühiskondlikud ettewõtted.

Joomine siin kannis wähe, sest enamus rahwast on karsklased ja täiskarsklased. Wallas asub ainult üks õllekauplus, mis nädalas [illegible] pudelit õlut läbi müüb, mida 5000 elaniku kohta küll wäikeseks peab pidama. Wallawalitsus on kodumaalt keelanud [illegible] wallapiirides. Rahwa kainusest annab tunnistust ka asjaolu, et [illegible] pidudel, mida peaaegu iga pühapäewal peetakse, kedagi tarwis pole olnud korrarikkumise pärast wastutusele wõtta. Pidudel walitseb alati eeskujulik kord, mida wäljastpoolt kohale juhtunud isikud küllalt kiita ei jõua.

Miks E. R. Muuseum loosib juba 6. weebruaril?

10-kordne kindlustus.

Loteriid on pahe, mida sunnitakse, kuid siiski sallitakse. Miks? Põhjus on wäga arusaadaw — kes ei tahaks 1 krooni ohwerdades miljon senti wõita ning weel tõldauto omanikuks saada. Pealegi on üldtunnustatud kultuurasutust toetatud, kuigi wahest õnneratas mujale weereb. Tulgu ainult rutem otsus.

Muuseumi juhatuse poolt oli küll wiimaseks loosimise tähtpäewaks ette nähtud 24. märts, milline ka loositähtedel märgitud, kuid loositähed olewat juba lõpukorral ning sellepärast on muuseumi juhatus, loobudes pikemast tähtajast, wabariigi walitsuselt loa saanud loosimist 6. weebruaril ära pidada. See on küll esimene juhtumine, kus loosimise tähtpäewa ei pikendata, waid ligi 1½ kuu wõrra lühendatakse. Ja 10-kordne kindlustus on wälja kuulutatud. Nii peetakse seekord tähtpäewa kindlasti.

Minewal E. R. Muuseumi loteriil langes peawõit 1.250.000 mk. Tallinna, kuhu langeb see nüüd? Kindlasti sinna, kus rohkem loose ostetakse.

Toetused koolidele.

1929./1930. a eelarwes on toetust ette nähtud Tallinna kolledshile 6000 kr., Kaarli koguduse eragümnaasiumile 9500 kr., Rakwere Zeeh asutise tütarlaste kommertsgümnaasiumile 5000 kr., Pärnu Saksa eragümnaasiumile 1000 kr., Saksa Hansakoolile 500 kr., Tallinna Prantsuse lütseum seni toetust ei saanud, nüüd on temale eelarwes ette nähtud 9790 kr., samuti ka eragümnaasiumile „Wene kool Eestis" 1000 kr.

Kõige suurema toetuse osaline on Kuhu eragümnaasium — 10.500 kr.

Kehwemate õpilaste toetuseks 26 miljonit.

Arutusel olewas riigi eelarwes on algkooli kehwemate õpilaste toetuseks ette nähtud 25 milj. senti, s. o. terwena 10 milj. rohkem kui eelmisel aastal. Kesk- ja kutsekoolide kehwemate õpilaste toetusena näeb eelarwe ette 1 milj. senti.

Töötatööliste koosolek

kawatsetakse E. T. Keskliidu juhatuse poolt kokku kutsuda Tallinna pritsimajasse pühapäewal, 27. jkp. kell 11 hom., kui sel ajal ruumid wabad. Päewakorras on aruanded praegusest töötatööliste esitusest ja Keskliidu juhatuse poolt, töötatööliste esituse ümberwalimine ja koosolekul algatatud küsimused.

Koosolekust wõiwad osa wõtta töötatöölised tööbörsi kaardi ettenäitamisel ja hädaabitöödel olewad töölised — töönumbri järgi.

Liikumine tööbörsil.

Esmaspäewaks oli registreeritud Tallinna tööbörsil 1358 töötut, neist 847 meest ja 515 naist. Läinud aasta samal ajal olid wastawad arwud 963, 551 ja 412. Tähendab tänawu on tööpuudus suurem kui läinud aastal. Möödunud nädala jooksul on hädaabitöödele paigutatud 199 meest ja 39 naist.

KaTeWe ei kõrwalda puudusi.

Kopli tän. nr. 10 asuwa tubakawabriku KaTeWe juhatuse peale tehti protokoll, et wabriku ruumes puudub weewoolik ja koridori, kus asub weekraan, on [illegible]. Neid puudusi pole ka [illegible] korralduse peale kõrwaldatud.

E. R. Muuseumi suure asjade ja raha loterii lõpulik tähtpäew on 6. weebr. k. 4 p. l.

Mitteloosimise korral makstakse iga loositähe ettenäitajale 10 kordne loosihind.

Wiimased tähed müügil linnade postkontorites, pankades ja mõnes äris **ainult 2. weebruarini, maal 26. jaan.** Loositähed, mis nende tähtpäewadeni tagasi ei ole saadetud, loetakse müüduks.

Uus põllutöökool Audru mõisa.

Pärnumaale põllumajandus-kultuurilisteks keskkohtadeks Polli ja Audru.

Teatawasti on Audru mõisa wabariigi walitsuse poolt kinnitatud põllumajanduslikkude kutsekoolide wõrgus ettenähtud põllutöökooli asukohana. Kooli asukohana Audrus on märgitud mõisa keskkoht ühes tarwiliste hoonetega. Kooli awamiseks tänawu aasta teeb esialgu raskusi ruumide küsimus, kuna osa ruume praegu weel kohalise algkooli ja mõisa end. omaniku käes. Wiimasega on ruumide wabastamise asjus käimas kohtuprotsess. Selle lahendamisega loodetakse tänawu aasta jooksul hakkama saada ning tulewa aasta eelarwesse tahetakse kooli awamiseks Audrus tarwilisi summasid üles wõtta. Kuna Audru mõis asub hästi kättesaadawal kohal, siis on põllutööministeeriumil kawatsus sinna koondada ka teisi põllumajanduslikke kutsekoole. Mõisas on parim R. H. friisikarja sugulawa, ehitatud uus ajakohane laut ning sellepärast kawatsetakse seal peale põllutöökooli asutamise ka karjatalitajate kooli korraldamisele asuda. Seega kujuneks Audru põllumajandus-kultuuriliste asutuste keskkohaks Pärnu- ja taga Pärnu ümbruskonnale, kuna teiseks sarnaseks keskkohaks Pärnumaale oleks Polli, kus põllutöökool praegu tegutseb.

„Töö ja Terwis" saab toetust.

1929./1930. a. eelarwes on haigekassade ajakirjale 100 kr. toetust määratud.

612 hoolealust last.

Kinnalaste ja teistes alaealiste lastekodudes elutseb praegu 612 last. Perekondadesse on kaswatada antud 115 wanemateta waikest. Kodudes asub praegu ewasid 84 inimest.

Laewasõit täies hoos.

Tallinna sadam on endiselt täiesti jääwaba ja laewasõit täies hoos. Eile walitses merel paks udu ja lumetuisk, kuid jäästumist pole weel ette näha.

—:—

Ida-Eestis külm, Wilsandil peaaegu sula.

Loodetaw ilm kolmap. 23. jaanuaril.

Merel paiguti kõwad, mujal keskmise kiirusega idakaarte tuuled. Pilwes. Paiguti weel lund. Külm püsib.

Ilmade ülewaade teisip. 22. jaanuaril.

Madalrõhkkond 765 mm. Norra lääne rannal, ohnmiinimum 766 mm. Põhja lahe suus. Kõrgerõhkkond 785 mm. Ida-Wenes. Loode Eestis ja Soomes lumesajud. Saksas, Taanis ja Inglismaal udu. Iiris ja Prantsuse läänerannal 9—12 kraadi sooja, Põhja Skandinaawia ja Põhja-Soomes temp. tõusnud, Saksas ja Ida-Eestis langenud. Hommikul oli Wilsandis 1, Loode Eesti rannikul 7, Sise-Eestis 14—15 ja Narwa-Jõesuus 22 kraadi külma. Soome lahel kõwad kagu tuuled.

Wõidujooks Aasia peale.

Hamburgist Shanghaisse 60 tunniga.

Arwatawasti toob 1929. aasta õhuasjandusse kogu inimajaloo kohta tähtsaid saawutisi. Teostuwad esimesed kindlaplaanilised üleookeani ja ülekontinentide ühendusepidamised. Lõuna-Ameerikasse ei sõideta enam ainult zeppelinidega, waid wõetakse selleks tarwitusele ka kõiksugused lennuktüübid. Kaugelt tähtsam aga näib teine, juba tänapäewal teostataw õhuliiklemise suund olewat, mille awamist wõib oletada juba eelolewal kewadel, nimelt Hamburgist üle Berliini, Wenemaa, Siberi ja Pekingi Shanghaisse.

Päratuil Aasia maaaladel on tärganud tänapäewal hiiglasuur majanduslik edasirühkimine. Kõigepealt on Hiina, nelisajamiljoni riik, sunnitud on majandust alusmüürini ümberkujundama. Suur Saksa maismaa õhuliin kauge idasse tähendab iseenesest uut majanduslikku kanaali, mille kaudu mitmekordselt kiiremini wõib edasi toimetada inimesi, posti ja kalliskaupu Saksamaalt itta wõi sealt kõrgewäärtuslisi tooresaineid Euroopasse. Säärane suur õhuliin annaks wõimaluse muuta kogu kohapealseid majandusolusid, ning weel enne kui õhumonopol wõitlejate tõttu on sunnitud omi plaane muutma.

On teada, et Saksa õhuühing on jaatnud juba kaks ekspeditsiooni Siberisse, et ühes wenelaste kaasabiga õhuühendust luua kuni Irkutskini. On selgunud, et korrapärane õhuühendus on suuremalt osalt aastas wõimalik; et isegi liini suhteliselt õige wäikeste kuludega ööistels sõitudeks wõimalik tarwitada. Mõnesuguseid raskusi liini jatkamiseks Pekingi ja Shanghaini on teada juba tänapäew, kuid need on puhtpoliitilist iseloomu, enam mitte. On loota, et Hiina walitsus aru saades selle õhuühendusliini tähtsusest Euroopa ja Aasia suurkaubanduse suhtes, annab peatselt kontsessiooni oma maa-alal Saksa ettewõttele. Liini ekspluateerimine Wene piirides on mõeldud Derolufti kawas Saksa-Wene poolt ühistel alustel.

Selle liini käimasaamisega awaneks wõimalus

60 tunniga saata posti Hamburgist Shanghaisse.

Kui suurt tähtsust jagatakse sellele Saksa tulewiku suurkaubandusteele, paistab sellest, et hiljuti Tokios ellu kutsuti suur aktsiaselts, kes, enesestmõistetawalt toetatud suurte riigi rahadega, tahab hakata arendama Jaapani juurdeweoküsimust. Loomulikult, rutt ei tule asjale kasuks. Sest juba seisawad wõidujooksuks walmis, wõi on algamas jooksu Aasia peale ka riwaalid: eestkätt Holland ning Inglismaa.

Aprilli algul, nagu korduwalt ametlikult teatatud, awab Inglismaa India liini. Sõiduajad tol liinil on imestamiswäärselt lühikesed: London—Genua, Genua—Kairo, Kairo—Bagdad ning Bagdad—Bombay — iga wahe ühe päewaga. Kokku neli päewa sõitu õnneliku reisu korral. Ent see liin on waid aegosa suurest ülebritilisest õhuliinist, mis Bombayst üle Kalkutta wiiks Singapuri ning peaaegu isegi Austraalia teeb õhu teel kättesaadawaks. Omapärane Singapuri liiklemispoliitiline seisukoht annab sellele sadamale tulewases rahwuswahelises õhuläbikäimises suure tähtsuse. Sellest punktist wälja minnes on Inglismaal kawatsus juba lähemas tulewikus katset teha tõmmata ka Lõuna- ja Kesk-Hiinat oma õhuühenduste wõrku. Ka wesilennukitele suurepärased maabumispaigad, Hongkongi sadamad, annawad pooldada seda ideaalset toetuspunkti. Iga päew, lausuwad sakslased, maksab selget kulda, mida warem saab lewima Saksa õhuühendusseltsi lipp Shanghais. Sest see miljonilinn pole mitte ainult pretenteeriw peapunktina Euroopa—Aasia liinidel, waid tal on tulewikku kogu määratu Ida-Aasia suure õhukeskjaamana.

Sakslastel on ses wõidujooksus suur eelistus: neil on Wene abi garanteeritud, millise maa üle wõib käima panna kõige lühema ühenduse Euroopa—Aasia wahel, kuna inglased suuremalt jaolt weeteed ümber Aasia kasutada wõiwad. Saksa kawandit: 60 tunniga Hamburgist Shanghaisse ei suuda ükski teine sõiduplaan lüüa.

Peale inglaste tuleb aga ka mitte just wäikse wastasena arwesse Hollandi õhuwallutamispüüd. Määrawad ringkonnad Haagis on õigel ajal aru saanud sest õhuühenduse päratu suurest tähtsusest wahekordade parandamise suhtes emamaa ja asumaade wahel. Kaks aktsiaseltsi töötawad juba nende eesmärkide heaks: üks Hollandi riigi poolt asutatud, kes oma eesmärgiks seadnud Rotterdami—Jaawa wahelise õhuühenduse loomise, ning teine, kes rahalist abi saab Hollandi-India walitsuselt, ja tegutseb Jaawalt kõigile Hollandi-India saartele õhuühenduse loomisega.

Nii näib olewat selge, et lähemal ajal algawad tihedad wõitlused eelnimetatud nelja suurriigi Inglise, Saksa, Hollandi ja Jaapani wahel Aasia õhuliinide oma kätte saamise pärast. Loomulikult wõib sellest järgneda uusi poliitilisi kokkupõrkeid ja üllatusi, millest praegu pole maailmal aimugi. „Wõidujooks Aasia peale", milles praegu sakslased tunnewad end olewat eesõigustatud seisukorras — näib olewat põnewamaid maailmapoliitilisi probleeme lähemas tulewikus.

Krakatao tegutseb.

London, 22. jaanuaril. Batawiast (Jaawa saarel) teatatakse: Eilse päewa festes registreeriti Krakatao wulkaanil 6800 tulepurskamist. Tulepurskamise mürin läheb ikka kõwemaks.

Iraki püüab täielikule iseseiswusele.

Tahetakse wabaneda Inglise kontrolli alt.

London, 21. jaanuaril. Bagdadist teatatakse: Iraki walitsus esitas lahkumispalwe kuningale. Ministrid seletawad, et nad nõus on ametisse edasi jääma ainult siis, kui nende nõudmised Iraki sõjawäeliste ja rahanduslikude küsimuste lahendamise asjus rahuldamist leiawad. Eriti nõutakse sõjawäelise kokkuleppe muutmist Suur-Britanniaga. Suur-Britannia ei ole aga nõus kõiki Iraki rahwuslaste nõudmisi täitma, sest Briti walitsus arwates ei suuda Irak weel wastutust oma piiride julgeoleku eest enda peale wõtta.

Iraki poliitikamehed nõuawad Irakile täielikku iseseiswust. Nende soow on, et Briti kontroll Irakis peaaegu täielikult kaotataks. Ses asjas ei ole wastastikuna ja praeguse walitsuse waadetes olulisi lahkuminekut, ja seepärast on uue walitsuse kujundamisel suuremaid raskusi oodata.

„Estoonia" teater.

Täna „Äpardunud pulmaöö".

Arnoldi ja Bachi lustmäng „Äpardunud pulmaöö", mida alles esmaspäewal mängiti täiesti wäljamüüdud majale, tuleb täna alandatud hindadega.

„Chikago hertsoginna". — Esietendus homme.

„Chikago hertsoginnas" on solistidena kaastegewad: nimiosas külalisena Elli Põder-Roht, Grete Sällik, Konst. Sawi, Ag. Lüdig, Ed. Kurnim, Alb. Uksip, Harry Paris, Joseph Pirchann, Hugo Laur, Serg. Lipp j. t. Peale selle kogu koor, tantsurühm, lawal Murphy Band" „Estoonia" walgest saalist. Näitejuht Ag. Lüdig, muusikajuht Raim. Kull, dekoratsioonid: Aleks. Tuurand, kostüümid ja toaletid: O. Choljaninowa-Krümmer.

Pühapäewal, 27. skp. „Estoonia" kontsertsaalis ooperikoori kontserdil ettekandele tulewad laulud on meie andekamate ja nimekamate heliloojate: A. Kappi, M. Saare, M. Lüdigi, W. Nerepi, C. Kreegi, J. Aawiku waimusünnitused. Koori juhtimine W e r n e r N e r e p i k ä e s. Solistidena kaastegewad: Itaalia koloratuur-sopran A. d e g l i A b b a t i ja basslaulja B e r n h a r d H a n s e n. Koori soolos esineb K a l j o R a a g (bass).

Algus kell 8 õht. Piletid saadawal 24. skp. alates kontserdi kassas.

—□—

Uued jaamad.

Liiwa—Wääna liinil Harku ja Sõrwe wahel on awatud uus peatuskoht „Rannamõisa" mittetariifjaamana reisijate weoks piletite müügiga rongis.

Wodja jaam on otsustatud lugeda awatuks tariifjaamana reisijate- ja pagasiweoks ja mittetariifjaamana kaubaweoks.

Tootsi jaam on otsustatud lugeda awatuks tariifjaamana ainult reisijate weoks, piletite müügiga rongis.

Hädaabitööd sadamas.

Tallinna sadamas on hädaabitööd käimas. Töödel wiibib 100 töölist ümber. Sadamatehaste territooriumil käib uue tänawa planeerimise töö, miintsadamas lammutatakse wana silda ja Kalarannas paigutatakse kaldakaitse kiwa ümber. Piritál jatkatakse mooli ehitamist.

Ka N.-Jõesuus töötab umbes 60 töölist ja Kulgu sadamas 30 töölise ümber.

—:—

Hoffi rewideerimine jätkub.

Riia, 22. jaanuaril. Läti rahaministeerium jatkab Hoffi firma raamatupidamise rewideerimist. Firma wõlgneb rahaministeeriumile weel 1,7 miljonit latti. 1. detsembril pani firma maksmised seisma. Kuid ta lubab maksmisi jatkata, niipea kui temal uusi kapitale juure hakkab woolama.

Aurik merehädas.

London, 21. jaanuaril. Ottawast (Kanadas) teatatakse: Raadiogramm Race'i maaninalt teatab, et Briti aurik „Teesbridge", mis Forwegist (Inglismaal) Philadelphiasse sõitmas, wajab rutulist abi. Merehädalise seisukoht olewat 46 kraadi 31 minutit põhjalaiust ja 45 kraadi läänepikkust.

Gripp Ontarios wäheneb.

London, 22. jaanuaril. Torontost (Kanadas) teatatakse: Ontario prowintsi terwishoiuwalitsuse teadaande järele on grippitaud Ontarios nüüd wähenemas. Taudi haripunkti ajal oli 40% elanikkudest haiged. Toronto linna elanikkudest olid pooled haiged. Kuid suremiste arw oli wõrdlemisi wäike. Seda suurem oli aga suremine kopsupõletikust, milleks gripp paljudel kordadel arenes. Suremus kopsupõletikust oli möödunud talwe omast 50 protsendi wõrra suurem.

Raadio.

Kolmapäewal, 23. jaanuaril.

Tallinn (408). 18 lastetund. 18.30 paewauudised. 19 hra R. Trumper: Rahwa keele tund. 19.30 kontsert. Orkester: Keler Bela, awam. Hispaania lustmängule. J. Kohn, Zauberin k.-k. Schirmer, potp. „Tubinateta". Kelsaan, Tsudameloeelus. Loweriken, Boona tants. Nerena, Tsak muis kein. Erenberg, Zwerwall nas Maris. Wabreeal seleskid Pr. Elli Põder-Roht ja N. Taniri wabrei Kolle, Duette ja „Kolm weeki tuurlait". Hra Haren Koster, muusikaline wiirmoos. 21 dr. N. Bruelet: Hirwit uwe tuberkuloos.

Berliin (475,4) ja **Königswusterhausen** (1648). 21 heaweeskawa. 22 orkestrikontsert.

Daventry (1562,5). 17.45 kerge klassikaline kontsert. 20.45 Beethoweni keelpillide trio. 23.35 klawerikontsert.

Helsingi (375) ja **Lahti** (1522,8). 12.05, 17, 19.15 ja 20 kontsert. 20.50 orkestrikontsert.

Kobenhavn (337,8) ja **Kalundborg** (1153). 21 kontsert.

Königsberg (280,4). 21.05 „Doktor Faust" — Ferruccio Busoni muusikaloaama.

Moskwa (1450). 17 kontsert. Tšehhi ja Poola muusika. 21 Gribojedowi juubel.

Motala (1365). 21.10 sümfooniakontsert: **Beethoweni 9. sümfoonia.**

Pariis (1744). 22.20 Delibes ooper „Lakmé".

Pariis — Eiffeli torn (1480). 16 ja 22.45 kontsert.

Praaha (343,2). 21 moodne Prantsuse muusika.

Riia (525,2). 19.30 ooperi aiakawa rahwuseooperist.

Wõitlus suguhaiguste wastu.

Kuna 1927. a. algul suguhaiguste rawitsemiskulud riigi kanda wõeti, näeb ka arwutusel olew eelarwe selleks 15 miljonit senti ette.

—□—

Kodumaa laewasõidu propaganda-nädal.

VII Eesti näitus-messi ajal 24. aug. — 2. sept.

Kuna meie näitus-messide ülesandeks on muu hulgas õhutada üksikuid kodumaa majandusalasid, on VII näitus-messi juhatus wastawatele laewasõiduorganisatsioonidele ettepaneku teinud, korraldada VII Eesti näitus-messil 24. aug. — 2. sept. eriosakond laewasõidu alal ning ühenduses sellega teha selgitus- ja kihutustööd laewasõidu arendamiseks ja populariseerimiseks.

Ettepanek on leidnud wastukaja, nagu teatab mereasjanduse peawalitsus ja mitmed organisatsioonid.

Wäljapanekule saawad walmistatud mudelid Eesti laewadest, kogutud mudelid ja pildid ning esemed wanust Eesti laewadest ning eitatud palju muud huwitawat.

Wäljapanek oleks ühtlasi aluseks ja annaks materjale tulewase laewasõidumuuseumile.

Ühenduses saaks olema propaganda kihutustöö ajakirjades ning eribroshüür.

Kellel on olemas wanu pilte ja esemeid Eesti kunagisest enneõjaaegsest purjelaewastikust, palutakse neid hakata ette walmistama.

Tallinna rahwaülikool semestri algul.

Ka õpiringid tegutsema.

Tallinna rahwaülikooli loengute kewadsemester algas teisipäewal, 22. jaan. kell 7 õht. rahwaülikooli abijuhataja J. Rumme loenguga „Õrrum wennasrahwas". J. Rummo, kes hiljuti oli Soomes tutwunemas Soome rahwaülikoolide ja wabaharidustööga, tutwustab tähendatud loenguga kuulajaid Soome laiaulatuslikku ja mitmekülgse haridustööga wäljaspool kooli.

Algawa semestri loengute kawa sisaldab hulga huwitawaid loenguid mitmelt teaduse ja huwi alalt. Kirjandusest on lubanud pidada loenguid mõne päewa eest Prantsusmaalt tagasi jõudnud kirjanik Ed. Hubel. Mag. H. Roos esineb loengutega noorsoo hingeelust ja seksuaalpedagoogikast. Ed. Riismann jatkab omi reisuwesteid Austraaliast, Uue Meremaalt ja Indiast. Dr. A. Audowa kõneleb eelajalooliste loomade wäljasuremisest. Dr. E. Lasberg käsitab toitlusküsimust; K. Ast jatkab omi loenguid sotsioloogiast, Th. Tallmeister — piiblist teaduse walgusel, Ella Sufi — Eesti ajaloost, Rasmus Kangro-Pool walgustab ilmmõiste, kommete ja ilmawaate arenemiskäiku aegade jooksul; prof. A. Topmann esineb loengutega muusikast jne.

Esimest korda rahwaülikooli töökawas esineb algawal semestril õpiringide töö. Õpiringideks nimetatakse isetegewuse põhimõtel toimiwaid rahwaülikooli kuulajate rühmi, kes mõnest teaduse wõi oskuse alast huwitatud ja sel alal endid soowiwad arendada ja täiendada. Kuna loengu kuulamisel teaduste omandamine sünnib enam-wähem passiiwselt, wõimaldab töö õpiringis asjasthuwitatu enese aktiiwsuse kasutamist aine wõi oskuse põhjalikumaks, jäädawamaks ja ka huwitawamaks omandamiseks mitmesuguste harjatuste, katsete ja westluste kaudu.

Rahwaülikooli kawas on käesolewal semestril järgmised õpiringid:

1) kõneoskuse õpiring — juhatajaks riigikogu abisekretär J. Piiskar;

2) ilukirjanduse õpiring — juhatajaks mag. J. Wäinaste;

3) loodusteaduse õpiring — juhatajaks õp. J. Kallun;

4) matemaatika õpiring — juh. koolinõunik J. Grüntal.

Õpiringid käiwad koos igaüks kord nädalas 1—2 tunniks. Rahwaülikooli alaliste kuulajaile ja kursuste õpilastele on wõimaldatud waba osawõtt ühest õpiringist ilma lisa-õppemaksuta.

Uudsena algawa semestri kawas esinewad ka reede õhtuti (algusega kell 7 õht.) peetawad westlus- ja waidlusõhtud, millel wastawate eriteadlaste ja seltskonnategelaste algatusel käsitatakse mitmesuguseid huwi- ja päewaküsimusi lühikeste algatusloengute ja neile järgnewate läbirääkimiste ja waidluste näol.

Pärnus walitseb terav tööpuudus.

Seda aitab suurendada maawalitsuse esimeeski.

Seni on tööd saanud ainult wähesed.

Inimesed nõrkewad näljahäda pärast.

Tööpuudus on Pärnus wiimasel ajal omandanud õige suure ulatuse ja terawa kuju, sest Pärnus puuduwad suuremad tööstusettewõtted. On peaasjalikult sarnaseid ettewõtteid, mis teewad hooajatööd, nagu saewekid, laduplatsid jne. Need ettewõtted lõpetawad harilikult oma töö talwe tulekul ja wallandawad töölised.

Kohalikus tööbörsis oli 20. skp. registreeritud töötatöölisi: mehi 196 ja naisi 172, seega kokku 368. Tegelikult on aga nende arw märksa suurem, sest kuna seni tööbörsi kaudu koguni wähesed tööd on saanud, ei lähe paljud töötatöölised endid üldse registreerima. Nii wõimaldati eeljõulu tööd paariks nädalaks ainult 25 töölisele sadamaehituse juures. Peale selle on korraldatud weel õmblustööd 54 naistöölisele, keda wahetatakse igal nädalal.

Neil päewil algasid jõekalda täitmise tööd, kus leiawad teenistust 45 meestöölist wast 3—4 nädala kestes. Suurem osa töötatöölisi on aga hoopis ilma teenistuseta.

Meriasjanduse peawalitsusel on küll kawatsus weebruarikuus alguse teha sadama ehitustöödega, mis annaks suuremale arwule töölistele pikemaks ajaks teenistust, kuid kohaliku sadamawalitsuse andmetel tahetawat seegi töö edasi lükata kewadeks.

Kõige selle tõttu on tööpuudus Pärnus kujunenud, nagu juba tähendatud wäga terawakujuliseks. On teada juhtumisi, kus inimesed on pidanud juba päewade wiisi hoopis ilma söömata olema. Samuti on ette tulnud tööliste äranõrkemisi hädaabitööde[l]gi, sest töölised on kauase alatoitluse tõttu nõrgaks jäänud.

Samal ajal aga, kus tööpuudus äärmiselt suur, tarwitab Riido saewesi, mille rentnikuks on maawalitsuse kogumehest esimees Markson, wangide tööjõudu ja aitab seega tööpuudust kunstlikult suurendada. Wange on tööl harilikult üle 20, wäliste platsipealsete tööde juures.

—□—

Õnnetused ja kuritööd.

Kirwega naist kaitsmas.

Werine kakelus Kopli tänawa kioskis.

Esmaspäewal läksid Kopli tän. nr. 50 kioskis mehed kaklema. Selgus, et Kopli tän. nr. elawal Julius Liblitmannil ei ... kulu ja hull katki löödud. [illegible] tän. nr. [illegible] elutsewa Johannes Soonikule peale löögi [illegible] hakkunud. Sooniku tekkewuse peale on Liblitmann ja tema kaaslane Johannes Kasperowik, kes mõlemad joonud olema, tungiuud tema seaduslise abikaasa Juuli Bumberga kioski ja wiimase kallale. Tema asunud kirwega naist kaitsma.

Õnnetus poisikesega kelgusõidul.

21. jaanuari õhtupoolel Koplis, mäekallakust spordikelguga liugu lastes, läks ümber ja kukkus wastu raudteerelsi Heino Madsen, 12 a. wana. Poisike sai paremast põlwest tuhlisti põrutada ja suure nahahaawa. Ta toimetati keskhaigemajja, kus wigastused kerged leiti olewat. Poisikese wanemad elawad Wene tehases nr. 74.

Purustas huuled ja kaotas hambad.

Paldiski maant. nr. 14 puuhoowipidaja Jaan Linnas, kelle elukoht Alam-Sõja tän. nr. 4, saagis 21. jaan. oma puuhoowis elektrimootori jõul töötawa ketassaega puid. Äkki murdus sae kaitseraud lahti ja L. sai hoobi wastu suud, nii et mõlemad huuled lõhki ja 8 hammast suust lahti põrusid. Greifenhageni kliinikus, kuhu L. ise abi saama läks, tunnistati wigastus tõsiseks, kuid mitte raskeks ega elukardetawaks.

Roer pures.

Apteegi tän. nr. 2 elutsew Salme Siig [illegible], et [illegible] tän. nr. 41 majahoowis on [illegible] maja [illegible] Wold. Johantsoni koer teda jalast purenud.

Plekk-korsten süütas hoone.

Juurwilja kuur põles maha.

Teisipäewa öösel kella 1 ajal teatati telefonil [illegible], et Kadaka tee nr. 2 on tuli lahti pääsnud. Kohapeal selgus, et põles umbes 25 mtr. pikk ja 12 mtr. lai laudadest ja saepuruga täidetud seintega tuuriaoline hoone, mis Ewa Behri omandus ja mida tarwitati juurwilja hoidmiseks. Hoonet oli eelmisel päewal köetud saepurnahjuga, mille plekist suitsutoru laudadest lae ja pööningu katuse kaudu wälja wiis ning kuumusest hoone lae põlema süütas.

Hoonel, mis „Polarikes" kindlustatud 1110 kr. wäärtuses, põles katus, peaaegu kõik seinad ja lagi osalt ära, enne kui tuletõrje jõudis piiri panna. Tule läbi rikuti hoones hoitaw juurwilja tagawara. Kahju kogusumma on weel selgumata.

Jutsiuse tembeldamata wasikad.

Politsei tegi protokolli Wilmsi tän. nr. 62 elutsewa August Jutsikuse peale, et see ühel turul tembeldamata wasikalihaga kauples.

Kinoomaniku eksimus.

Wirti tän. nr. 10 asuwa kino „Skandia" omaniku peale tehti protokoll sellepärast, et kinno rohkem rahwast oli sisse lastud kui platse on.

Kohtu teotamise eest 8 kuuks wangi.

Rahukogu mõistis kellegi O. Masingi läinud aastal 2½ aastaks wangiroodu. Kohtuotsus ärritas Masingit nii, et ta kohtunikkude poole rusikat näitas ja walju häälega hüüdis: „Mis? Kuis ja pool aastat! Timukad!"

Sarnase kohtu-haawamise eest wõeti Oskar Masin wastutusele ja ta tuli esmaspäewal Tallinna-Haapsalu rahukogus arutusele.

Wahepeal oli wargusasi, milles Masing 2½ aastaks wangiroodu mõisteti, tema edasikaebusel kohtupalatis arutusel olnud ja Masing mõistetud selles asjas õigeks.

Nüüd kohtu teotamise asja arutamisel rahukogus palus Masing, et teda arstidekomisjon läbi waataks, sest tema olnud 1921. a. 1 aasta ja 2 kuud Seewaldis ja Wenemaal olles wangistatud teda ja saadetud Solowki saarele. Kõik see mõjunud tema närwide peale. Palwe jäetakse tähelepanemata.

Rahukogu mõistis Oskar Masingi 8 kuuks wangi.

Seitsmekümnewiie-sendilise warguse eest 1 aasta.

Oskar Krull, kes juba waremalt kahe warguse eest karistatud, on sisse lukkunud ühe 75-sendilise wargusega.

Rahukogus, kus asi arutusel, tunnistas ta end süüdi ja rahukogu mõistis ta 1 aastaks wangiroodu.

Põllumeeste lipupeo kurb tagatipp.

Esmaspäewal, 21. jaanuaril paljastati Rakke alewikus abordijuhus, mille korda oli saatnud kohalik jsk. ämmaemand ühe teenijatüdruku juures.

Kohe asusid ametiwõimud asja uurima ja haige teenija tunnistas üles, et abordi on korda saatnud kohalik ämmaemand, kelle juurest leiti mõned primitiiwsed abordi abinõud, ja süüdlane tunnistas oma teo peagi üles.

Haige on juba paranemisel ja seletab, et see olnud põllumeeste lipuõnnistamise peo tagatipp, mil ühe kogumehe poeg ta ära meelitanud. Ülewas lipuõnnistamise meeleolus tahtis noor põllumees nähtawasti „külwata", kuid lipupeo külw ikaldus abordimeistri käe läbi.

Summad hoolekande-asutiste jaoks.

1929./1930. a. eelarwesse on wõetud Tallinnas olewa töömaja, Tartu pimedate kooli-kodu ja töökooli, Tallinna inwaliidide ühiselumaja, Udriku nõdramõistuslikkude kodu ja juwekoloniide jaoks 6.691.300 senti. Tallinna töömaja mahutab endasse 50 töömajalist.

Kiirnisutamise wõistlused Riias.

Mõni päew tagasi peeti Riias Läti Töölisspordi Liidu korraldusel suuremaid kiiruisutamise wõistlusi. Wõistluste parimaks meheks oli tuulus Läti kergesportlane ja uisutaja R. Withoff, kelle saawutusteks olid: 500 meetri uisutamises 50,9 sek. ja 5000 meetri uisutamises 10 min. 04,9 sek.

Läti Töölisspordi Liidu poolt on Withoff üles antud Tallinnas Eesti Töölisspordi Liidu korraldusel laupäewal ja pühapäewal peetawaile suurtele rahwuswahelistele wõistlustele. Tallinna jõuab Withoff laupäewahommikuse kiirrongiga.

Ülikooli teateid.

Ülikoolivalitsuse ülesandel loewad käesolewal kewadsemestril eradotsent dr. O. Loorits 2 tundi soowitawa ainena „Eesti usundi peajooned, I: üldised alused"; prof. emer. J. v. Kennel — praktilist zooloogiat agronoomidele ning metsateaduskonna üliõpilastele 4 t. näd.; dr. K. Loskit — instruktiiwne kursus analüütilises keemias (agronoomidele) 2 t. näd.

Üliõpilaste õppelaenu seaduse eelnõu oli möödunud reedel ülikoolivalitsuse koosoleku päewakorras.

Küsimuse kohta paluti rektoraati teha ligemat ettepanekut.

Põllumajandusteaduskonna juures korraldatud piimanduse praktikatundide arwu otsustas ülikoolivalitsus suurendada 24 tunni wõrra, rohket osawõtjate arwu silmas pidades.

August Wunga, kes agronoomia osakonna lõpetanud ning wastawa töö „Wesilinnu talu organiseerimiskawa" esitanud, on tunnustatud ülikooli lõpetanuks cum laude.

—□—

Murdwaras wangiroodu.

Richard Leinfeldt on juba wana waras, keda mitu korda warguse eest karistatud. Läinud aastal juunikuul oli ta kellegi Kehtna walla elanikult Treierilt mitmesugust kraami 215 krooni wäärtuses ja raha 1500 senti ära warastanud. Leinfeldt saadi kätte ja tema asi oli esmaspäewal Tallinna-Haapsalu rahukogus arutusel. Leinfeldt tunnistas end süüdi.

Rahukogu mõistis Richard Leinfeldti kolmeks aastaks wangiroodu.

Film „päris" surnutega.

Ameerika kinodes jookseb praegu kriminaalfilm, mis ei ole mängitud, waid elust endast wõetud. Film näitab, kuidas kurjategijaid kuulipildujatega taga aetakse ja surnuks lastakse. Kõik on pildistatud tõeliste sündmuste järele. Muidugi äratab see sensatsioonfilm määratut tähelepanu. Film sai toime järgmiselt:

Mõne aja eest sattusid Ameerika detektiiwid kuulsa roimarite salga „musta käe" jälgedele. Uurimisel selgus, et „must käsi" tapmisi ja röövimisi on toime pannud paljudes Ühisriikide linnades. Lähemaks ohwriks pidi olema miljonär Ralf Woud Detroitis, tuntud sportlane. Politsei teatas temale röövlite kawatsustest ja soowitas temale roimareid oodata oma korteris. Kriminaalpolitsei ametnikud peitsid end ära tema kabinetti. Määratud tunnil ilmusid Woudi juure kuus meest ja üks neist ulatas temale kirja, kuna teine käsi rewolwri taskust tõmbas. Kriminaalpolitseiniku hästisihitud kuul niitis mehe maha. Röövli saatjad põgenesid, lastes tagaajajatele. Nad hüppasid maja ees ootawasse autosse ja sõitsid minema. Lähemal nurgal aga ootasid neid kuulipildurid. Kõik wiis lasti maha. Politsei muidugi kandis hoolt selle eest, et filmioperaatorid sündmuse juures ei puuduks, kes muidugi kogu laskmise ajal tegewuseta ei jäänud. Nii sai toime film, mis on lihtsalt wõrratu.

Päris kriminaalromaani maigu loole annab asjaolu, et Woudi lahutatud naine wangistati kahtluse pärast, et kawatsetud tapmine oli tema algatatud. Ta olla „musta käe" Detroiti osakonna juhataja.

Lugege „Rahwa Sõna"

Tagurlus Ameerikas hakkab lokkama.

Hoower — suurärimeeste trump.

Organiseeritud töö wäljawaated oma mõju tõstmiseks Ühisriikides 1929. aastal pole hiilgawad. Organiseeritud ärimaailma wõimu kaswamise wäljawaated aga — iseäranis suuräride, mis domineeriwad tööstuse toetusel — on wäga hiilgawad.

See on wõimu jagunemise suuna üldilme, mis iseenesest aga kujutab poliitika ja walitsuswõimu werd, kui wõtta senati ja Walge maja määrawate jõudude arwamise järgi.

Ega see oma mõjuwõimu kaotamine siiski riiwa ainult ametiühinguid. Samuti ilmne on talupidajate wõimu kahanemine, mis näitab, et Ameerika talupidaja ikka enam ja enam jääb poliitilistes küsimustes tahaplaanile. Üldse talupidamine ei taha tasuda end enam. Talunikud ning nende perekonnad liiguwad linnadesse järjest suurenewal arwul, et leida tegewust wabrikuis, kaubamajades, transportasjandustes — üldse midagi, mis wõimaldaks korralikku palga ja mõnusa elu. Seega unistus rahwalikust laiast poliitilisest wõimust wõib toetuda ainult organiseeritud palgatööliste ühinguile, kuna talupidajad on jäänud kõrwale. Tema majanduslikud alused on elujõulised ja tugewad. Praktilised poliitikud peawad silmas töölisühingute liikmete tegewust ning suulewad tänapäewa töölisjuhtide kõnedes terawat wastolulikkust sellega, mis nad rääkisid 1920. aastal, ning imestawad, et wiimased wõisid olla nii waimustatud neil warasel pealesõjaaegsel aastail. Nad uuriwad ka talupidajate organisatsioonide koosseisu — ning naeratawad.

Wajadus tugewa organisatsiooni järele palgatööliste ning talupidajate keskel, ning wajadus nende ühise tugewa tegutsemise järele poliitilisel alal suurärilma poliitiliste jõudude wastu, on nüüd palju suurem kui aastal 1920. See wajadus on rajatud tänapäewa seisukorra nõrkusele — eeskätt asjaolule, et organiseeritud kapital on wahepeal teinud hiiglasamme igasuguse kontrolli alal walitsemise ja tööstuse üle. Tänapäewa organiseeritud kapital määrab kindlaks, mida peawad arendama uued ettewõtted, missuguseid tingimusi need peawad tarwitama ekspluateerimisprotsessis ning milliseid soodustusi neil wõimalik saada walitsuse poolt pankade kaudu, et walmistust juhtida wastu maa toodetele.

Ameerika uus president Herbert Hoower esindab, hoolimata oma kõikjal domineeriwast mõjust, poliitikas eelnimetatud suurärilma. Ta on walmistajate riigimehe ideaaltüüp — isik, kes aastate pärast imestusse saab ajama organiseeritud töölisskonna kui ka talupidajad sellega, et ta midagi ei taha, et ta lõppude lõpuks ei tee midagi, et üles ehitada seda rahwuslikku ja mõjuwõimsat organisatsiooni, millest wiimaselt räägitud suuri sõnu. Wahepeal, loodetakse, et see sajakas enesekaitseks organiseerimise waim waranduse loowas klassis, proletariaadis, sureb wälja.

Benjamin C. Marsh, kes aastate eest oli farmerite (talupid.) Rahwusliku nõukogu direktor, ütleb: „Talupidajad klassina pole ühistundelikud, waid erilisest indiwiduaalse iseloomuga. Näiteks pole 6.371.000 talupidajast rohkem kui 1.800.000 müünud oma tooteid ühistegelikult. Seesama ühistunde puudus ongi põhjuseks, miks talupidajad on kaotanud oma poliitilise kaalu ja lugupidamise.

Need faktid näitawad palgatööliste kesksüprobleemi kaswamist. Ametiühinguline liikumine hakkab käima siin esirinnas. Tööliste poliitikal on tänapäewal Ameerikas suurem tõusu tarwe ja suurem wajadus kui kunagi warem. Wabariiklaste ja demokraatlaste poliitika pole kunagi warem olnud nii ligidased üksteisele kui praegu. Olukord wõitlemiseks suurkapitalismi ja suurärilma wastu Ameerikas aga pole kuigi soodne, nagu wõis paista juba eelräägitud loidusest palgatööliste ja talupidajate keskel.

„Punamütsike" teistkordsel lawastusel.

Reedel, 25. jaanuaril, tuleb „Estonia" teatris teistkordsele lawastusele Galina Tshernjawskaja balletistuudio ettekandel kolmewaatusline balletinäidend „Punamütsike". Kuna selle balleti menu publiku juures suur ja esimene etendus arwustuse poolt wäga kiitwalt sai wastu wõetud, awaneb nüüd kõigile neile, kes esimesele etendusele ei pääsenud, wõimalus reedel seda balleti nautida.

Aug. Gailiti romaani „Toomas Nipernaadi"

üle korraldab „NEMO" kirjandustoimkond kesknädalal, 23. jaan. kell 8 õhtul õpetajate liidu ruumes (Rataskaewu t. 22) waidlusõhtu. Referentidena esinewad Ilmar Reiman ja pr. Ella Sust, opponentidena — Artur Adson ja Juhan Jaik. Kirjandussõpradele igatahes teretulnud õhtu, sest on ju „Toomas Nipernaadi" üldiselt tunnustatud möödunud aasta parimaks romaaniks.

Kinonäitleja huuled on warandus.

Los-Angelos mõistis kohus 7500 dollarit kinonäitleja T. Hermani kasuks, kes autoõnnetusel oma huuled wigastas.

Kohus motiweeris oma otsust järgmiselt: „Kinonäitleja huuled on tema tähtsam warandus; õiglus nõuab wastutasu nende kaotuse eest, sest see mõjub tuntawalt näitleja teenistuswõimaluste peale.

Wastutaw toimetaja E. Joonas.
Wäljaandja: Kirjastusühing „Rahwa Sõna".
Kirjastuse o.-ü. „Täht" trükk, Tallinnas, Wäike Pärnu maantee nr. 31.

Estonia teater

Kesknädalal, 23. jaanuaril kell ½8 õhtul
Alandatud hindadega
13. korda
„Apardunud pulmaöö"
Arnoldi ja Bachi lustmäng 3 waatuses.

Neljapäewal, 24. jaanuaril
Õhtul kell ½8
Esietenduseks
„Chikago hertsoginna"
Kalmani operett 3 waat.
Esietenduste abonnementkaardid malswad.

„Rahwateater"

Kesknädalal, 23. jaan. s. a.
Kell 8 õhtul
Esietenduseks
„Must kapten" ehk „Lendaw hollandlane"
Näid. 11 pildis.
Lawastaja Alb. Üll.

Neljapäewal, 24. jaanuaril s. a. kell 8 õhtul
Üldhindadega à 15 senti.
Würst Gabriel
ehk **Pirita kloostri wiimased päewad.**
Ajalooline näid. 14. pildis.

Poolsiidi riiet kleitideks woodriks ja mantlite s müüa riidewabriku
„TEKLA"
kontoris, Wiru tän. nr. 14, k. 1
Sissekäik hoowist.
Praak ja restid aland. hinnaga.

Dr. Harry Dreyer
Naha-, põie- ja suguhaigused
Harju tän. 44.
(Wöör. „Kuld Löwi" kõrwal)
Wastuw. kl. 10—1 ja 5—8 ja pühapäewal 11—12.

Wärske
„Rahwa Sõna"
müügil:
Kudinal — Sorki kaupl.
Saarel — Haljiku asund. A. Nuppi kaupl.
Tartu-Roelas: Weija ühisuse kaupl. Leedimäe Tarwit. Ühisus.
Räpina — Leewakul — [illegible]luski kaupl.
Jõhwi kiriku juures — O. Romoti kauplus.
Hallistes — Ant. Mangelsoni kauplus.
Tapal — A. Pihlakase kpl.
Mõnistes — Tarwit. Ühisuses, Alw. Kond.

„Rahwa Sõna"
üksiknumbrid on saada Paldiski m. nr. 51, E. Kulli kioskis. (Wastu hipodroomi).

E. S. T. P. Tallinna ühing
korraldab neljap. 24. jaan. s. a. kell 7 õ.
kõnekoosoleku
partei liigetele ja kutsutud külalistele.
Kõneleb sms L. JOHANSON
„Wallaliste ja lastela abielupaaride maksustamise seadusest".
JUHATUS.

Tallinna linnawalitsuse ehitusosakond
teatab, et
lume mahapanemine
on lubatud järgmistel kohtadel:
1) Mereranna Poska tän. wastas.
2) Politsei aial.
3) Afrika tän. prahilademel.
4) Meerenni tän. Uitsa ja laiaroopalise raudtee wahel.
5) Kalaranna.
6) Süja tänawa ääres.
7) Härjapea tänawa lõpul.
8) Paldiski maantee ääres.
9) Luho tänawa ääres Mayeri krundil.
Kohtadel nr. nr. 2, 4, 6, 8 ja 9 on lubatud ainult puhast lund maha panna. Wedajad on kohustatud lund lademewahi näitamise järele maha panema.

A.-S. Tartu Pärmiwabriku
WESIRAWILA
Tartus, Pikk tän. 62, kõnetr. 34.
Direktor prof. dr. med. L. PUUSEPP.
Pärmiwedeliku-, söehappe- ja teised arstlised wannid.
Rawitsemine elektriga ja walgusega. Massaash, duschid jne.
Rawitsetakse reumatismust, närwipõletikku ja närwiwalusid, ainetewahetuse haigusi, naiste- ja teisi haigusi.
Asutus on awatud kl. 10 h. — 8 õht.
Arsti wastuwõtmine kl. 10 h. — 5 õht.

ÕIENDUS.
Sipa as. Läänemaal 29. jaanuaril s. a. kell 10 h. wäljakuulutatud enampakkumisele järgneb saeweski sisseseade kohta kolme päewa pärast järelpakkumine samas kohas ja samal ajal. **Maak. ja Mets. Peawalitsus.**

Wajatakse
raamatupidajat,
kes tunneb ärilist raamatupidamist ja kontoritööd. — Kirjalikud pakkumised elulookirjeldusega saata kuni 26. skp. slt. „raamatupidaja" all.

Ilmus trükist **Ilmus trükist**
LAWRENCE H. DESBERRY romaan
Põrgusaar
Hind 60 senti. Odawam rahwaraamat oma suuruse kohta. Põnew sisu.
Müügil kõikides raamatukauplustes, raudtee raamatukapides ja ajalehe kioskides.
Pealadu Kirjastusühing „Rahwa Sõna" Tallinn, W. Pärnu mnt. 31, kõnetr. 3-61.
Kes raamatu[illegible] [illegible]adab pealadule rahas ehk postmarkides, sellele saadetakse raamat koju kätte, ilma saatekuludeta.

Tähtis kõigile töölistele
Ilmus trükist
Ametiühisusliku liikumine meil ja wälismail.
E. Joonas.
Hind 10 marka.
Eestimaa Töölisühingute Keskliidu wäljaanne nr. 1.
Ladu: Tallinn, W. Pärnu mnt. 31.